

ILJA LEONARD PFEIJFFER

DE ADVOCaat

Personages

bram Mr. Bram Moszkowicz, topadvocaat

mordechai Mr. Mordechai Moszkowicz, advocaat, broer van Bram

sr. Mr. Max Moszkowicz, advocaat in ruste, vader van Bram en

Mordechai

freek Mr. Freek Zonderland, algemeen secretaris van Moszkowicz

Advocaten

de neus topcrimineel

mirjam secretaresse

Toneel

Het toneel is het kantoor van Moszkowicz Advocaten.

Bedrijven

1. uitgangspunten en probleemstelling
 2. nadere overwegingen
 3. tussentijdse gevolgtrekkingen
- pauze
4. consequenties van het voorafgaande
 5. slotbeschouwing

1. uitgangspunten en probleemstelling

1.1

Sollicitatiegesprek ten kantore van Moszkowicz Advocaten. Mirjam is de sollicitante. Freek leidt het gesprek.

freek Met andere woorden...

mirjam Ik heb het al begrepen. Het betreft een representatieve functie.

freek De bereidheid, of misschien moet ik zeggen bereidwilligheid om een zekere mate van feminiene présence te accentueren wordt geapprecieerd.

mirjam Het is belangrijk dat ik lekker ben. Daar houdt de baas van. Dit punt is me duidelijk. En ik geloof niet dat er op dit punt sprake is van enig probleem. Misschien kunnen we het over de inhoud hebben.

freek Het spijt me dat ik moet aandringen... eh... kijkt in zijn papieren ...wat was de naam...

mirjam Mirjam.

freek ...ook alweer?

mirjam Zeg maar Mirjam.

freek Maar je moet begrijpen, Mirjam, dat Moszkowicz Advocaten...

mirjam ...niet zomaar een kantoor is.

freek ...een klinkende naam heeft hoog te houden en dat Bram Moszkowicz...

mirjam ...de beste is. Dat is de reden waarom ik hier solliciteer.

freek Je bent ambitieus. Dat bevalt me. Je moet mij echter toestaan om je erop te wijzen dat het niet gebruikelijk is tijdens een sollicitatiegesprek dat de sollicitant de algemeen secretaris in de rede valt.

mirjam Ik luister.

freek De advocatuur is theater. Mensen denken dat het de taak is van een strafpleiter om de wet te kennen en de feiten te interpreteren op een manier die gunstig is voor zijn cliënt. De pro-deo-jongens werken inderdaad zo. Maar op het niveau dat ons kantoor representeert, komt er heel wat meer bij kijken, als je begrijpt wat ik bedoel. Een topadvocaat encenseert de werkelijkheid tot een gloednieuw, zinderend spektakel dat meesleept en overtuigt vanwege zijn eigen interne logica. De rechters komen binnen, het publiek gaat staan, het zaallicht dimt, het doek gaat op...

Mordechai op

mordechai Freek...

freek Ik ben in gesprek.

mordechai We zitten op je te wachten, kerel.

freek Ik kom eraan.

mordechai Stafmeeting, Freek.

freek Ik weet het, Mordechai. Twee minuten.

Mordechai af

freek Waar was ik gebleven?

mirjam Dat het zaallicht dimt en het doek opgaat.

freek Yes. En vanaf dat moment is de waarheid in de greep van het woord, het gebaar, de zucht, de veelbetekenende pauzes en de blik en ontstaat er een nieuw soort werkelijkheid die zich van de feiten loszingt.

mirjam U drukt zich schitterend uit, mr. Zonderland.

freek In een sollicitatiegesprek is het niet gebruikelijk dat de sollicitant de algemeen secretaris complimenteert.

mirjam Toch wou ik het gezegd hebben.

freek En Bram is hier een meester in.

mirjam Dat weet ik.

freek Maar het is topsport. Op dit niveau moeten alle details kloppen.

Begrijp je wat ik bedoel?

mirjam Ja.

freek Mensen begrijpen dat niet. Wanneer ze dit kantoor zien in de zogenaamde Gouden Bocht van de voornaamste gracht van de hoofdstad, dit vertoon van smaak en elegantie in de inrichting, de Maserati voor de deur, de Italiaanse maatpakken en handgemaakte, kalfslederen schoenen, zacht als boter, scherp als een mes, denken ze dat Bram Moszkowicz ten prooi is gevallen aan pronkzucht. Ze zien het als ijdeltuiterij en ongepast exhibitionisme van materiële welstand. Ze kunnen niet bevatten dat ze kijken naar het decor en de kostumering van een theaterstuk waarin alle details in dienst staan van de glansrol van de protagonist.

mirjam En alle details moeten kloppen.

freek Je leert snel, Mirjam. En wij vormen hierop geen uitzondering. Alle medewerkers van dit kantoor, zelfs op het secretariële niveau waar jouw ambitie naar uit gaat, dragen bij aan het welbevinden en het imago van de baas, die ons boegbeeld is en welbeschouwd niets minder dan ons bestaansrecht. Wij zijn een team dat volledig speelt in dienst van de sterspeler. Wij zijn de figuranten in zijn spektakel.

mirjam En daarom moet elke vrouw die voor hem werkt aan bepaalde criteria voldoen. Ze moet, zeg maar, een lekker wijf zijn. Dit is de conclusie waarop u probeert aan te sturen. Of heb ik het mis, mr. Zonderland?

freek De overredingskracht en geloofwaardigheid van mr. Bram Moszkowicz hangen mede af van zijn ambiance.

mirjam En daar is uiteraard niets seksistisch aan.

freek Als de smaak en de verwachtingen van het publiek bespeeld kunnen worden op een manier die in het voordeel is van onze cliënten...

mirjam Je kunt het een oplichter niet verwijten dat mensen goedgegelovig zijn.

freek Wat bedoel je daarmee?

mirjam Het was maar een voorbeeld. Een exemplum van de redeneertrant. Wanneer kan ik beginnen?

freek Geef me afgezien van je leuke koppie één reden om je aan te nemen.

mirjam Ik ben niet bang voor de naam Moszkowicz.

freek kijkt haar aan... bestudeert haar... Dat is onmogelijk. Ik weet dat je liegt. Maar dat geldt hier ten kantore niet als een diskwalificatie.

Integendeel. Kom. De stafmeeting begint. Kun je notuleren? Je hebt een proeftijd van een half jaar.

Freek en Mirjam af

1.2

Sr. inspecteert het kantoor. Glijdt met zijn vinger langs de archiefkasten met dossiers, zet ordners recht die al recht staan, poetst een naamplaatje op dat al glimt. Hij is oud, maar indrukwekkend, charismatisch als een tiran in ruste.

aria

sr.

Geschiedenis, verhalen en historie,
de letters van een naam die glanst als goud.
Meer dan dit huis heb ik de naam gebouwd
die synoniem geworden is met glorie

en die wordt uitgesproken met ontzag
als Duitse namen van de Duitsers toen.
Historie is het heden. Ik verzoen
me nimmer. Elke nacht is helle dag.

Geschiedenis dient men te overleven.
En ik heb de geschiedenis gewonnen
door iedereen van angst te laten beven

bij Moszkowicz. Ik ben die naam begonnen
en heb hem klinkend aan mijn zoons gegeven.
Mijn bloed wreekt al het bloed dat is geronnen.

Sr. af

1.3

Stafmeeting. Aanwezig zijn Freek, Mordechai en Mirjam, in afwachting van Bram.

freek Volgende punt. De declaraties.

mordechai Waar is Bram?

freek We krijgen toch steeds meer signalen...

mordechai Signalen? Signaal van wie? Praat Nederlands, man.

freek De fiscus.

mordechai Administratieve kwestie...

freek Het is deze keer iets meer dan een simpele naheffing, Mordechai.

mordechai We weten allemaal dat mijn broer...

freek Sure. Maar vijfduizend euro voorrijkosten.

mirjam Vijfduizend euro?

mordechai Hadden we jou wat gevraagd, meisje?

freek Ik had jullie nog niet aan elkaar voorgesteld. Excuses. Mirjam, mr.

Mordechai Moszkowicz. Mordechai is de broer van Bram.

mordechai Waar blijft die eikel trouwens?

freek Mirjam is onze nieuwe secretaresse.

mirjam Als ik geacht word te notuleren, dien ik precies te zijn met de genoemde bedragen, lijkt me.

mordechai Vijfduizend.

freek Voor een taxiritje.

Mordechai lacht

mirjam Voor een taxiritje?

mordechai Een zeker gevoel voor stijl kan mijn broer niet worden ontzegd.

mirjam De belastingdienst heeft een onderzoek ingesteld naar de declaraties?

mordechai We kunnen onderhand haast spreken van een standaardprocedure.

freek Er wordt gedreigd met voorlopige...

mordechai Met wat? Met voorlopige beslaglegging?

mirjam Is er sprake van structurele malversaties?

mordechai Ten eerste durven ze zover niet te gaan. Het zijn ambtenaren, vergeet dat niet. Ze denken dat de wereld bestaat uit Excel-bestandjes. Ten tweede procederen we ze helemaal kapot. We hebben onze naam mee, zal ik maar zeggen.

freek Dat kan wel zo zijn, maar...

mordechai En ten derde komt het zover niet omdat Moszkowicz Advocaten beschikt over mr. Freek Zonderland, de beste algemeen secretaris van de Gouden Bocht en wereldwijde omstreken die met zijn gouden handjes een mouw past aan elke opgeheven arm en die het creatief boekhouden zo'n beetje heeft uitgevonden. De Giotto van de parallelle administratie. De Caravaggio van de boekhoudkundige clair-obscur. De Michelangelo van de schijnconstructies. Heb ik gelijk of heb ik gelijk? Nou?

freek Als je bedoelt dat het intussen een dagtaak is geworden om Brams shit op te ruimen heb je gelijk. Maar er is nog iets anders.

mirjam Wat is de omvang van de schaduwboekhouding?

mordechai Je bent wel nieuwsgierig, meisje.

mirjam Ik probeer mijn werk goed te doen.

mordechai En wat is je werk dan wel? Undercover-journalistiek?

freek Mirjam is onze nieuwe secretaresse.

mordechai Dat had je al gezegd, Freek.

mirjam Ik ben mij bewust van mijn bescheiden positie. Maar sta mij toe dat ik zo snel mogelijk zo veel mogelijk probeer te leren. Ik heb bij Moszkowicz Advocaten gesolliciteerd omdat ik meende dat dit kantoor ruimte biedt aan ambitie. Corrigeer me als ik me daarin heb vergist.

mordechai Je spreekt nu al als een volleerde advocate. Misschien moet ik gaan vrezen voor mijn betrekking.

freek Misschien kunnen we...

mordechai Ja. Je zei dat er nog iets was, Freek.

freek De cliënt klaagt.

mirjam Over die declaraties?

mordechai En wie mag die cliënt dan wel zijn? Toch niet die geplastificeerde kauwgomballenmachine? Hoe heet ze ook alweer? Stop een muntje in d'r gleuf en ze blaast zo d'r eigen tieten op.

freek Ja, die.

mordechai Als je erin prikt, knappen ze. Zit ze met haar geplamuurde smoel onder de roze silicone. Kom. Hoe heet ze ook alweer? Aan die kont hebben drie Oostblok-stukadoors weken werk gehad. En maar gras eten tegen kanker.

freek Nee, dat was zij niet.

mordechai O nee, dat was die ander. Dit is een ordinaire echtscheiding toch?

freek Ordinair is het goede woord.

mordechai Jezus, man. Die echtgenoot zou een koninklijke onderscheiding verdienen voor het feit dat hij het überhaupt een jaar

heeft uitgehouden met die Betty Boop-parodie. En wij procederen die oorlogsheld naar de verdoemenis? Wat een prachtig beroep hebben wij toch.

freek In ieder geval. Zij dreigt het nogal hoog op te nemen, om het zacht uit te drukken.

mordechai Weet je wat ik mij afvraag Freek? Weet je wat ik mij echt afvraag?

freek En zij heeft toegang tot de media. Dat is in theorie een punt van milde zorg.

mordechai Waarom neemt Bram dit soort zaken aan?

freek Je weet hoe hij is. Je kent hem beter dan ik.

mordechai Hij kijkt teveel televisie als hij er zelf niet op is. Hij verwacht glamour met het verdedigen van derdehands opblaaspoppen die ze bij RTL Boulevard opvoeren als komisch intermezzo. 'Ja, lieve kijkbuiskindertjes, we hebben al lang niets meer gehoord van ons favoriete stoeinijlpaardje, maar we kunnen melden dat haar zesde hersenliposuctie zeer succesvol is verlopen.'

mirjam Is het ook glamour om De Neus te verdedigen?

ongemakkelijke stilte

freek Wat zei je?

mordechai Wat weet jij van De Neus?

mirjam Iedereen weet dat Bram Moszkowicz de openbare verdediging op zich heeft genomen van Nederlands beroemdste topcrimineel, bijgenaamd De Neus. Dat is geen geprivilegieerde informatie. Ik vroeg me alleen af of het besluit om hem te representeren mede is ingegeven door een voorliefde voor glamour.

mordechai Dat is een serieuze zaak. En gezien de gevoeligheden zou ik je aanraden in dit geval zo min mogelijk nieuwsgierigheid aan de dag te leggen. Hoor je wat ik zeg, Mirjam?

freek De Neus is naar Bram gekomen en niet omgekeerd. Vergeet dat niet. Hij wist dat alleen de allerbeste advocaat in zijn geval zou volstaan.

mirjam Dat lijkt me in zijn geval terecht. Maar dan blijft het toch de vraag...

freek Ander onderwerp.

mordechai Heeft de orde nog gereageerd?

freek Daar kwam ik net op.

mordechai Wat zegt de deken?

freek Hij insisteert.

mordechai Wat een punaiseslikker.

freek Regels zijn regels.

mordechai Het is toch niet te geloven?

mirjam Sorry dat ik...

mordechai Ik bedoel...

freek Ik weet het, Mordechai.

mordechai Alsof je Dzjengis Khan verplicht op paardrijles wil sturen. Alsof je het briefje met vlieguren gaat zitten controleren van... noem eens iemand.

mirjam Charles Lindbergh?

freek Superman.

mordechai Superman, precies. Het is toch bij de verwilderde, mierenneukende spinnetjes af zo kleinzielig. Zielig. Zielig gedrag noem ik dat. Administratief fetisjisme.

freek Dat is het precies, Mordechai. Een administratieve kwestie. Niets meer dan dat.

mirjam Sorry dat ik interrumppeer. Maar waar gaat dit over?

mordechai Alsof je Jimmy Räikkönen wil laten afrijden omdat zijn rijbewijs is verlopen. Daar gaat het over.

freek Volgens mij heet hij geen Jimmy.

mordechai O. En hoe heet hij dan volgens jou?

freek Dat weet ik niet.

mordechai Zie je wel.

freek Maar in ieder geval niet Jimmy.

mordechai Wie heet er dan wel Jimmy?

freek Geen idee.

mordechai Schumacher heet zeker geen Jimmy. Dat weet ik wel.

freek Hamilton.

mordechai O ja Hamilton. Zeker alleen omdat hij een Engelse achternaam heeft.

freek Hij is Engels.

mordechai Ja. Maar daarom hoeft hij toch zeker niet per se Jimmy te heten? Wat voor redenering is dat, Freek? Alsof alle Engelsen Jimmy zouden heten. Dat zou wat zijn. Dan zouden we de naam Jimmy net zo goed kunnen afschaffen omdat hij als onderscheidende denominatie niet meer functioneel zou zijn.

freek Maar jouw redenering is zo mogelijk nog minder overtuigend. Omdat niet alle Engelsen Jimmy heten, heet Hamilton geen Jimmy en moet Räikkönen dus wel zo heten. Dat is wat jij betoogt.

mirjam Heren! Moet ik dit notuleren?

freek Niki Lauda.

mordechai Die is al dood.

freek Daar gaat het nu even niet om.

mordechai En die heet zeker geen Jimmy.

freek En waarom dan wel niet?

mordechai Omdat hij al Niki heet.

freek Precies, Mordechai. Daar heb ik je. Je lult jezelf klem. Want precies zo kan Rääkkönen geen Jimmy heten omdat hij al een andere naam heeft.

mordechai En wat is die naam dan wel?

freek Dat weet ik niet.

mordechai Ontstentenis van feiten kan niet worden aangevoerd als argument à décharge.

freek In tegendeel. Gebrek aan bewijsmateriaal is het sterkst denkbare argument tegen de aanklacht. Ik vermoed dat Brams verdediging van De Neus precies daarop is gebaseerd.

mordechai Maar dat is het omdraaien van de bewijslast.

freek Natuurlijk. Daar zit 'm de twist.

mordechai Geniaal. Weet je wat, Freek?

freek Wat?

mordechai Je bent niet zo dom als je eruit ziet. Je zou best wel eens gelijk kunnen hebben, weet je dat?

freek Ja, dat weet ik. Die laatste observatie van mr. Mordechai Moszkowicz mag je notuleren, Mirjam.

mirjam Ik ben bang dat ik de duizelingwekkende implicaties van jullie conversatie niet geheel heb kunnen bijbenen.

mordechai Kort samengevat komt het erop neer dat de deken en de orde van advocaten van oordeel zijn dat mijn broer niet is vrijgesteld

van de verplichting tot bijscholing. Als ik het zo zeg, merk je pas echt hoe absurd dat is. De grootste advocaat van Nederland moet ook netjes zijn puntjes halen. Alsof...

freek Het betreft een administratieve kwestie. We vinden er wel wat op.
mordechai Waar is Bram eigenlijk? Hij mag dan wel de grootste advocaat van Nederland zijn, maar hij moet zich niet te groot gaan voelen voor de stafmeetings van zijn eigen staf. Of moest hij soms weer op televisie?

freek Je weet dat hij bezig is aan een grote zaak.

mordechai Ja, dat weet ik. De grootste zaak uit de geschiedenis van ons kantoor, zoals hij zelf niet moe wordt te benadrukken. Maar des te meer reden om het een en ander te overleggen, lijkt me.

freek Daar zul je 'm trouwens hebben.

mordechai Wie? Bram?

freek Nee, de grote zaak.

mordechai Ook dat nog.

1.4

De Neus op

de neus Zo dan. De godganse feestcommissie heeft zozegzegd de knappe koppies bij mekander gestoken. Dat er hier even geen sprake is van een gezellig samenzijn, zeg. Daar valt deze jongen met zijn... hoe zeg je dat... met zijn neus in de boter en suiker. Dat ik zeg maar met mijn neus in de zalm pleur. Ja toch niet dan? Dus. Zeg het maar. Wat stond er op het dagmenu qua gespreksonderwerp? Ik ruik het al. Jullie hadden het toevallig net over mij. Zeg maar eens dat het niet waar is. Ik heb daar... hoe zeg je dat... een neus voor. Haha. Moet je die bleke koppies van jullie zien als ik dat zeg. Alsof ik hier ter plekke even een rondje ga lopen geven met mijn AK-47 alsvanwege de onwelgevalligheid van de vergadering in kwestie. Gebbetje mijnerzijds. Kunnen jullie wel tegen toch? Ik mag dan wel in de ogen van sommige van onze lieve vrienden en vriendinnen van de pers een tamelijk criminele reputatie hebben, maar dat wil nog niet zeggen dat deze jongen niet van een geinig humorgrapje houdt op zijn tijd. Alsof ik het van tevoren zou aankondigen, weet je wel. Als ik daadwerkelijk de daad bij het spreekwoordelijke woord zou voegen en een welverdiende liquidatie op touw zou zetten, zou ik er in de voorbeschouwing weinig woorden aan vuilmaken, dat kan ik jullie wel vertellen. Plus dat daar nog de overweging mijnerzijds bijkomt dat jullie uiteraard alleen maar uitsluitend in des goeden zin des woords over mij praten.

freek/mordechai Uiteraard.

de neus Of vergis ik mij daarin? Corrigeer me gerust als ik het een momentje bij het verkeerde eind heb. We zijn vrienden, nietwaar? Daar zijn vrienden voor. Of heb ik het mis?

freek/mordechai Nee, nee, niet mis. Ja, vrienden. U vergist zich niet. of woorden van gelijke strekking

de neus Zien jullie wel. We maken gewoon een gebbetje. Als vrienden onder mekaar. Een dolletje op zijn tijd, houdt het kutje wijd, zeg ik altijd maar. Speaking of which. Speaking of fucking which. Hè? Want daar moet ik toch wel even een klein puntje van de orde kwijt. Ik wil mijn... hoe zeg je dat... mijn neus niet retediep in jullie zaakjes prakken, maar moet mij anderzijds van het hart dat deze jongen in één ding nogal teleurgesteld is qua vrienden zijnde.

Waarom hebben jullie de nieuwe aanwinst van dienst nog niet aan mij voorgesteld? We kunnen hier wel spreken van een verdomd lekker stuk nalatigheid. Ja toch niet dan? Of waren jullie soms bang dat deze jongen gelijk meer dan gemiddelde belangstelling aan de dag zou leggen voor jullie nieuwe speeltje? Nou, in dat geval moet ik één ding zeggen: terecht. Zie dat nou toch eens even zitten, jongens. Volgens mij gaan we het niet droog houden hiero. Die zit als een glimmend slakkenspoor te glibberen op d'r vergaderstoeltje met die onschuldige stuiters van d'r, als je het mij vraagt. En kijk eens wat een fijne, originele cupvulling zomaar voor het prangen. Ik kan jullie één ding wel vertellen: daar wordt deze jongen geen homo van, als je begrijpt wat ik bedoel. Kan het ook praten?

mirjam Het vigerend seksisme in de advocatuur wordt klaarblijkelijk nog overschaduwd door het wangedrag van haar clientèle. Ik had dat nauwelijks voor mogelijk gehouden.

freek sussend Mirjam...

de neus Zo dan.

mordechai U moet haar verontschuldigen. We hebben haar nog niet kunnen inwerken.

de neus Het huppelkutje heeft niet alleen een paar lekkere skippy's, maar ook ballen, verdomd als het niet waar is.

mirjam Als u in staat zou zijn om verder te kijken dan uw neus lang is, zou u wellicht opmerken dat het huppelkutje ook hersens heeft. Wellicht is dat niet irrelevant.

freek Nogmaals excuses. Ze zit nog in haar proeftijd. Dus...

de neus D'r zit een verdomd scherp tongetje in dat pijpmondje. Lekker hoor. Proeftijd, zei je dat nou, Freekie Boy? Als ik jullie was zou ik haar onmiddellijk bevorderen met die hap. Ik dacht dat ze de telefoonmiep was, maar ze lult als een advo-fucking-cate.

mordechai We zullen uw suggestie uiteraard serieus overwegen. Dank u.

de neus Enfin. Genoeg gedold. Waar is die jood?

ongemakkelijke stilte

freek Ik neem aan dat u mr. Bram Moszkowicz bedoelt.

de neus Zo, Freekie Boy, neem jij dat aan? Echt? In dat geval zal ik jou eens wat vertellen. Je hebt gelijk. Natuurlijk bedoel ik mijn oude gabber Bram, de mooie declaratiereus. Wie zou ik anders bedoelen? O ja. Dat is waar ook. Het stikt hier in deze toko van de joden. Lijkt Auschwitz wel. Geintje. Moet kunnen toch? Kun je wel hebben toch, Morde...

mirjam Mordechai.

de neus ...dinges. Loopt die ouwe hier eigenlijk ook nog steeds rond? Hoe heet die ook alweer? Die pater familias van jullie. De heer verwekker, zullen we maar zeggen.

mordechai Mijn vader geniet al geruime tijd van zijn welverdiende pensioen.

de neus Max! Ik weet het alweer. Hij heet Max. Pensioen me reet. Mij neem je niet... hoe zeg je dat... bij de neus. Misschien dat hij niet meer op het boterbriefje staat qua loondienst, maar ik geef je op een ander briefje dat die ouwe Auschwitzveteraan zich niet zomaar laat wegbonjournen als een dienstmaagd op kousenvoetjes en dat hij achter de spreekwoordelijke schermen altijd nog dikke boter op de vis smeert hiero in deze toko. Druk ik mij een beetje verstaanbaar uit? Volgens mij schijten jij en je broer dunne schijt van dikke angst voor die ouwe van jullie. Nou zal me jullie shit, als ik echt heel erg eerlijk ben, dikke klonten aan mijn puistenreet roesten, als je begrijpt wat ik bedoel, maar zeg maar eens dat deze jongen heel ver naast het potje pist. Enfin. Kort samengevat: mijn advocaat die me uit de lik moet houden, is er niet qua afwezigheid. Iemand enig idee waar-ie hem eruit hangt? Ik vraag het maar. Moest-ie soms weer op de televisie met die bakkes van hem? freek Mr. Bram Moszkowicz is momentaan in hoge mate geoccupeerd met juist uw zaak.

de neus Zo. Momentaan in hoge mate. Ik help het hem hopen. Dat is hem geraten ook. Maar het toeval wil dat ik ook juist precies daarvoor kwam. Of dachten jullie dat ik gewoon even gezellie voor de fun kwam langswippen om tegen die zaadbekjes van jullie aan te ouwehoeren? Ik heb informatie die Bram zal interesseren.

freek Had u een afspraak?

de neus Wat zeg je daar, Freekie Boy? Ik verstond of je vroeg of ik een afspraak had. Zie ik eruit als iemand die een afspraak nodig heeft?
freek Bram zal zo wel komen.

de neus En wat inspireert jou precies tot dat geloof, als ik vragen mag?
freek Hij had hier eigenlijk al moeten zijn.

de neus Ik vat hem al. De primadonna met zijn showbizzkrullen laat op zich wachten om spectaculair zijn entree te kunnen maken. Ik ken hem. Ze moeten wel weten dat Bram fucking Moszkowicz binnenkomt, weet je wel. Dat werk. Mooie popartiest. Dus. Als-ie hier al had moeten zijn, komt hij zeker nog een beetje later om in de spotlights zijn liedje te zingen. Maar ik zal jullie één ding wel vertellen. Deze jongen gaat die memorabele opkomst hier niet zitten afwachten. Ik heb een business te runnen. Als-ie me zoekt, zit ik in zijn kantoor. Ik moet even wat telefoontjes plegen.

De Neus af

1.5

vervolg van de stafmeeting

stilte

mordechai Laten we het zo uitdrukken dat het recht op rechtsbijstand een universeel mensenrecht is waarvoor wij te allen tijde pal zullen staan.

freek Het is een lucratieve zaak die veel media-aandacht genereert.

mordechai Ik weet dat Bram zo redeneert.

freek Het is in ons aller belang. De financiële positie van de maatschap is van dien aard dat een aansprekend succes meer dan welkom zou zijn.

mordechai tegen Mirjam Trouwens... eh...

freek Mirjam.

mordechai Hoewel het feit dat je kennelijk nogal in de smaak valt bij criminele types niet per se onvoordelig hoeft te zijn in zoverre het onze clientèle betreft, zou ik het toch op prijs stellen als je je rol als notuliste in het vervolg wat terughoudender zou interpreteren.

freek Enig weerwoord was gepast. Het is goed dat Mirjam zich niet heeft laten vernederen.

mirjam Is dat trouwens normaal?

mordechai Wat? Dat representanten van de onderwereld een vrij particuliere kijk hebben op de verdiensten van de zwakkere sekse, is helaas niet geheel ongebruikelijk.

mirjam Nee, dat een verdachte van meerdere misdrijven vrijelijk kan beschikken over het kantoor van zijn advocaat om te telefoneren. Is dat normaal?

korte stilte

freek Zijn er verder nog punten die we moeten bespreken?

mordechai Ik heb niets.

freek Goed. Dan stel ik voor dat wij er een einde aan maken, aan dit eerste bedrijf.

maken aanstalten om op te staan

1.6

Bram op.

bram Ik denk dat ik niet in de laatste plaats namens mijzelf spreek als ik gewag maak van een heerlijke dag. Wat jij, broertje? De zon volgt haar stralende heirbaan aan het firmament en het is echt zo'n dag om de rechtsgang eens theatraal naar onze hand te zetten. En jullie kunnen jullie voorstellen hoezeer mijn toch al brisant humeur jubelt vanwege het feit jullie aan te treffen in verheugend samenzijn. Heeft RTL Boulevard nog gebeld?

mordechai We wilden eigenlijk net vragen waar je was.

bram Het is een goede zaak dat jullie die vraag eerder niet daadwerkelijk hebben gesteld, daar ik er op dat moment niet was om hem te beantwoorden, terwijl diezelfde vraag naar mijn bescheiden mening inmiddels met mijn aanwezigheid aan relevantie heeft ingeboet.

mordechai Heeft iemand jou ooit gebrek aan collegialiteit verweten, Bram?

bram Let je goed op, Freek? Je bent getuige van een treurig adequaat exemplaar dat tekenend is voor wat ik met mijn familie te stellen heb. Ik ben van nature een opgewekt man, maar mijn kleine broertje heeft er zijn specialiteit van gemaakt om mijn humeur te verpesten. Zijn geboorte was zijn eerste en vooralsnog meest succesvolle poging daartoe.

mordechai Let je goed op, Freek? Je bent getuige van een demonstratie van de inmiddels landelijk bekendheid genietende vaardigheid van mijn broer om met omhaal van woorden en vertoon van

retorica de aandacht af te leiden van de feiten en een nieuw drama te creëren waarin hij als acteur kan gloriëren.

bram Ik ben goed in mijn vak. Konden we dat allemaal maar zeggen. En wat die collegialiteit betreft, of het vermeende gebrek daaraan, hecht ik eraan om jullie in herinnering te roepen dat ik momentaan aan een grote zaak werk en...

mordechai De grootste zaak in de geschiedenis van dit kantoor.

bram Precies. En...

mordechai De zaak die zelfs alle zaken van pappa in de schaduw stelt.

bram Waarom zeg je dat zo?

mordechai Het is toch zo?

bram Jawel, maar...

mordechai Ter meerdere eer en glorie van Bram Moszkowicz. Eindelijk zal hij niet langer de zoon zijn van Max Moszkowicz, maar zal pappa de vader zijn van de grote advocaat. Als je geen liefde krijgt, krijg je in ieder geval respect. En als je geen respect krijgt, heb je in ieder geval iets gedaan op grond waarvan je als benadeelde partij op juridische grond respect kunt opeisen.

bram Je bent jaloers, Mordechai. Dat ten eerste, maar dat is niets nieuws. Ten tweede doe ik wat ik doe ten principale voor het kantoor en voor de maatschap. Ook voor jou, Mordechai. Ten derde is de zaak die ik voorbereid nog groter dan je denkt.

mordechai Wat bedoel je daarmee?

bram Dat zal je te zijner tijd duidelijk worden.

freek Hij is overigens hier.

bram Wie?

freek Die grote zaak van jou.

bram Mooi.

freek Hij heeft zich toegang verschaft tot jouw kantoor alwaar hij naar eigen zeggen een aantal telefoontjes pleegt.

bram Ik zal hem zo te woord staan. Maar eerst moeten jullie mij toestaan dat ik mij verontschuldig en dat ik een grove nalatigheid mijnerzijds goedmaak. Blindheid voor elegantie beschouw ik als een halsmisdaad en gebrek aan aandacht voor schoonheid ligt aan de basis van horkerigheid en de verwording van de wereld. Het spijt mij oprecht dat ik zo bot ben dat ik mij nog niet aan u heb voorgesteld, mevrouw. Moszkowicz is de naam, Bram Moszkowicz.

mirjam Dat weet ik. Het is een eer om u te ontmoeten.

bram Het genoeg is geheel mijnerzijds. En wie verschaft mij de eer?

freek Zij is Mirjam.

bram Houd jij je er even buiten, Freek. Een verzorgd uiterlijk is de spiegel van innerlijke adel en raffinement in het voorkomen verraadt intelligentie. Derhalve weet ik zeker dat mevrouw Mirjam zeer wel in staat is om voor zichzelf op te komen.

mordechai Dat hebben we gezien.

mirjam Als het waar is wat u zegt, zou u er nog beter uit moeten zien dan u al doet, mr. Moszkowicz.

bram lacht Welkom in ons team, mevrouw Mirjam. Uw verfrissende helderheid kunnen we goed gebruiken, zoals u ongetwijfeld al hebt opgemerkt.

mirjam Dank u. Ik hoop hier vooral veel te leren.

bram De kennismaking met u maakt mijn dag goed. En hij was al zo goed. Dan is het thans tijd voor een lied.

1.7

Bram zingt zijn lied voor het verzamelde publiek, bestaande uit Freek, Mordechai en Mirjam. Hij geniet van de aandacht.

aria

bram

De trotse vaandels van een koning,
de roem van twaalf gewonnen slagen,
de zoete geur van hoger honing
die dichters naar de sterren dragen,
zijn pluizen op een zomerwind,
wanneer een man de liefde vindt.

Fortuin van vette landerijen,
het aanzien van een zijden frak,
onkreukbaar zijn als ronde keien,
familie van voorname tak,
verwaaien en vervliegen gauw
op zoete woorden van een vrouw.

Ik zou mijn meestertitel geven,
de loopbaan die me heeft verrijkt,
mijn hogelijk benijde leven
en alles wat ik heb bereikt
voor iemand die haar hand oplegt

en mij een woord van liefde zegt.

allen af

1.8

Mirjam alleen aan de telefoon

mirjam Ja... Ja... Luister. Ik moet het kort houden. Ik ben... Ja, dat is gelukt. Ja. Echt... lacht Laten we zeggen dat het niet moeilijk was om aan de verwachtingen te voldoen... Wat zeg je?... Ja, proeftijd, uiteraard. Maar tegen die tijd... Ik bedoel: zo lang hoop ik niet nodig te hebben... Ja, dat stuk over dat vermeende seksisme krijg ik rond. Daar heb ik nu al bijna materiaal genoeg voor... Nee, maak je geen zorgen. Maar... Maar luister... Nee... Dit wordt veel groter... Declaraties. Yep. Dat ook. Maar... Precies. Ik heb hem gezien... Ja, die. En weet je... Nou, dat valt dus niet mee. Maar weet je dat hij vrij toegang heeft tot het kantoor?... Ja... Ja... Ik zweer het je... Dat moet ik allemaal nog uitzoeken... Ik denk het ook... Ja. En er zijn meer dingen... De verhouding tussen de broers. En hun verhouding met de vader bijvoorbeeld... Ja, nee, hij loopt hier dus wel rond. Maar van dat zogenaamde geheim... Wat zeg je?... Klopt. Hé luister, ik moet ophangen nu. Het tweede bedrijf staat op het punt van beginnen. Ze kunnen elk moment opkomen... Ja, doe ik. Tot snel. beëindigt het telefoongesprek

Mirjam af

2. nadere overwegingen

2.1

Overleg tussen Mordechai en Sr.

mordechai Wat is het dat u mij wilde laten zien, vader?

sr. Zie je dit kantoor?

mordechai Misschien mag ik u er ten overvloede op wijzen dat ik hier al ruim tien jaar werk. Op dit kantoor.

sr. Onderbreek me niet.

mordechai U stelde mij een vraag.

sr. Geef dan normaal antwoord.

mordechai In dat geval antwoord ik bevestigend en dank ik u dat u zich de moeite hebt getroost om mij mijn werkplek te tonen. Dat had u niet hoeven doen. Verder nog iets? Anders wilt u mij misschien verontschuldigen, want ik heb op deze werkplek ook zekere werkzaamheden te verrichten.

sr. Je bent vrij tevreden over jezelf. Is het niet, Mordechai?

mordechai Moet u horen wie het zegt.

sr. Wat zei je daar? Kun je dat misschien herhalen?

mordechai Ik zou niet durven.

sr. Wonderlijk.

mordechai Wat bedoelt u?

sr. O niets. Ik bedacht mij alleen dat het wonderlijk is dat je je niet eens lijkt te schamen voor het jou kenmerkende gebrek aan moed en er parmantig mee te koop loopt als een wufte jonker op een roze zaterdag.

mordechai Wat insinueert u, vader?

sr. Ik insinueer niets. Ik observeer. En ik bedenken mij dat het tevens wonderlijk is dat ik twee zoons heb verwekt van wie er slechts één op mij lijkt.

mordechai Ik kan u verzekeren, vader, dat het geen enkele moed vergt om te zeggen dat het een eer is om niet op u te lijken.

sr. In dat opzicht is het een geruststelling dat de voortzetting van de bloedlijn en de naam niet van jou zal afhangen.

mordechai Waarom zegt u dat?

sr. Ik ken de beperkingen van jouw soort.

mordechai Wilt u beweren dat ik homo ben? Is dat het? Kunt u daar niet een keer over ophouden?

sr. Jij zou Auschwitz niet overleven.

mordechai U ook niet, vader. U zou Auschwitz ook niet overleven. Ten eerste bent u een pathetische oude man. U mag al blij zijn als u uw fysiotherapie overleeft. Uw glorie tijd ligt zeventig jaar achter u, toen u ondervoed als een uitgemergeld lijk in uw barak lag te creperen. Dat was het hoogtepunt van uw leven, hè, vader? U raakt er althans maar niet over uitgepraat hoe u destijds heldhaftig door pure nalatigheid niet bent vergast.

sr. Mordechai!

mordechai Ik ben nog niet uitgepraat. Want ten tweede is het waar dat ik Auschwitz niet zou overleven. U hebt helemaal gelijk. En weet u

waarom? Omdat er nu geen Auschwitz is. Dat was vroeger, geschiedenis, verleden tijd, onnoemelijk lang geleden, toen er ook al geen plaats was voor mannen met uw prehistorische opvattingen. Dit is nu, vader, al wil dat maar niet tot uw versteend brein doordringen. Dit is de eenentwintigste eeuw. De oorlog is voorbij, dat is het goede nieuws.

sr. Het houdt nooit op, Mordechai.

mordechai Nee, ú houdt nooit op.

sr. De oorlog is nooit voorbij.

mordechai Dat heb ik gemerkt. Ik ben opgegroeid in een emotionele hongerwinter. Hoe denkt u dat het is om te worden grootgebracht door een vader die zijn ziel in Auschwitz heeft verloren en die met dat greintje... dat uitgedroogde rudiment...

sr. Zeg het maar, zoon.

mordechai ...en die met koele berekening ook nog eens zijn oudste zoon voortrekt.

sr. Was dat wat je wilde zeggen?

mordechai Ja. Dat wou ik zeggen. Dat wou ik godverdomme al zo fucking lang zeggen.

sr. Dat komt goed uit, want precies daarover wilde ik met jou spreken.

mordechai Dus het is zo. U geeft het met een stalen gezicht toe.

sr. Ik ben blij dat we eindelijk in alle redelijkheid als twee volwassenen onder elkaar van gedachten kunnen wisselen over de toekomst. Er zijn een paar punten die ik onder je aandacht zou willen brengen.

mordechai Er is voor u geen toekomst, vader.

sr. Precies. Daar kom ik zo op.

mordechai Nooit geweest. U heeft Auschwitz niet overleefd. Het deel van u dat na Auschwitz nog in leven was, heeft nooit een toekomst gekend.

sr. Ik zou graag terugkomen op mijn eerdere vraag. Zie je dit kantoor?

aria

Mordechai zingt, Sr. spreekt op normale toon verder.

mordechai

Zoals de beul het slachtoffer geneest,
zo baart het beest niets anders dan een beest.

sr. Dit kantoor is geen kantoor. Het is een bewijsstuk.

mordechai

Zoals in zwart geen kleur nog kan bestaan,
zo is het, was het en zo zal het gaan.

sr. Dit kantoor is een manier om de oorlog te winnen.

mordechai

Zoals de prooi jankt naar verminkte maan,
zo zal geronnen bloed in sterren staan.

sr. De gouden letters van mijn naam die blinken op de gevel, zijn ook de letters van jouw naam. Ik heb mijn hele leven gewerkt aan de klank van die naam.

mordechai

Zoals de vrees op braakland bloemen leest,
zo zwelt verlangen om te zijn gevreesd.

Einde aria, beiden gaan verder op spreektoon.

sr. Zo lang de naam van Moszkowicz met meer ontzag en vrees wordt uitgesproken dan de naam van Auschwitz, hebben wij de geschiedenis gewonnen. Je moet me helpen, Mordechai.

mordechai Ik?

sr. Ik heb je ontboden omdat ik je hulp nodig heb.

mordechai Dat zou voor het eerst zijn.

sr. En ook voor het laatst. Ik kom daar zo op.

mordechai Kunt u uw verzoek niet richten aan mijn grote, fantastische, in alle opzichten superieure broer Bram, die u beschouwt als uw enige ware zoon en erfgenaam? Hij is zeker geen homo. In tegendeel. Hij is ostentatief, om niet te zeggen militant heteroseksueel.

sr. Ik maak mij zorgen over hem.

mordechai Over Bram? Waarom?

sr. Wat is jouw oordeel als jurist met betrekking tot die nieuwe zaak?

mordechai Het is voor het eerst dat u mijn oordeel als jurist vraagt.

sr. Het was ook maar een retorische vraag.

mordechai O gelukkig maar. Ik was al bijna vereerd.

sr. Hoe heet hij ook alweer?

mordechai De Neus.

sr. Heb jij je in dat dossier verdiept?

mordechai Oppervlakkig. Maar genoeg om te weten dat u gelijk hebt.

sr. Ik heb altijd gelijk.

mordechai Daarin hebt u ongelijk.

sr. Dat lijkt maar zo.

mordechai Dat blijkt telkens weer.

sr. Maar in dit geval geef je me gelijk.

mordechai Met de grootst mogelijke tegenzin.

sr. Dus?

mordechai Dus wat?

sr. Die zaak gaan we verliezen.

mordechai Die zaak gaat Bram verliezen. U bent met pensioen.

sr. Het zal ons kantoor en onze naam schade berokkenen.

mordechai Dat is niet onwaarschijnlijk, maar het is een grote zaak.

sr. Daarom juist.

mordechai Akkoord. Maar Bram hecht eraan. U hebt hem

grootgebracht en daardoor lijdt hij aan grootheidswaan. En in zijn megalomanie bevalt hem het idee bovenmatig dat dit de grootste zaak is uit de geschiedenis van dit kantoor. Het is zijn droom om u te

vermoorden door u te overtreffen. Een klassiek Oedipusthema.

Tragisch, dat geef ik onmiddellijk toe, maar niet geheel uniek en gezien de aard van de genoten opvoeding zelfs min of meer conform verwachting.

sr. We moeten hem stoppen.

mordechai Dat zal niet gaan.

sr. We moeten hem ervan overtuigen om deze crimineel niet langer te vertegenwoordigen.

mordechai Misschien mag ik u erop wijzen, vader, dat elke verdachte onschuldig is totdat het tegendeel is bewezen.

sr. Praat geen onzin, Mordechai. We hebben te maken met een representant uit een milieu waarmee we ons niet moeten willen encanaileren.

mordechai Ik weet het

sr. Klopt het dat er sprake is van een nogal familiale band tussen Bram en deze cliënt?

mordechai Ze zijn de beste vrienden.

sr. Onacceptabel. Klopt het dat deze crimineel zelfs vrijelijk toegang heeft tot dit kantoor om van hieruit zijn zaken te regelen over een telefoon die niet mag worden afgetapt?

mordechai Ik weet het, vader.

sr. Ik zal niet toestaan dat dit kantoor en mijn naam worden kapotgemaakt.

mordechai Alles goed en wel, maar wat moet ik daaraan doen?

sr. Ik doe een dringend beroep op je.

mordechai Ik ga er bijna van blozen. Maar waarom gaat u zelf niet met Bram praten? Hij is toch uw lievelingszoon?

sr. Ik wil een garantie op lange termijn.

mordechai U staat garant voor de langste termijn die ik mij kan voorstellen. U weet van geen wijken.

sr. Daarom wilde ik je iets laten zien.

mordechai Wat dan?

sr. Dit. overhandigt een dunne dossiermap met enkele papieren

mordechai bladert en leest Wat is dit?... Van het Amsterdam Medisch Centrum?... Uitslag van de test. Diagnose. Van wanneer is dit?

sr. Ik ga dood, Mordechai.

mordechai Dat zou tijd worden, maar wanneer precies?

sr. De gemarkeerde sectie, onderaan het voorblad.

mordechai leest hardop 'Uitslagen wijzen uit' bla bla bla. 'Gezien het vergevorderde stadium' etcetera. 'Eerder een kwestie van weken dan van maanden.'

sr. Wat zeg je daarvan?

mordechai Nou.

sr. Is dat alles?

mordechai Het AMC heeft een uitstekende reputatie. Dus...

sr. Er zijn geen mogelijkheden meer om in beroep te gaan.

mordechai Weet Bram dit?

sr. Nee, ik wilde het eerst aan jou vertellen.

mordechai Waarom?

sr. Omdat ik wist dat ik je daarmee een plezier zou doen.

mordechai Dat is voor het eerst.

sr. Je zult binnen afzienbare tijd van je vader zijn verlost.

mordechai Ik verheug mij daar nu al op.

huiten, omhelzen

Mordechai en Sr. af

2.2

Overleg tussen Bram en De Neus.

bram schaterend Dat is een goeie.

de neus Vat je hem?

bram Werkelijk verbluffend geestig.

de neus Dus dat die magrebijnse makaak in enen hoppa met die ingevette paal van hem door dat glas-in-loodraam kankert, terwijl moedertje Theresa met d'r buisjes in d'r oren nog steeds ligt te stuiteren in die iglo.

bram Ik zie het helemaal voor me.

de neus En dat die vlaaienbakker met dat accent van hem dan dus doodleuk zegt: 'Halleluja, het lijk is vol.'

bram Ja, ik heb hem begrepen.

de neus Vat je wel?

bram Onbedaarlijk komisch.

de neus Of die ene van die beer. Ken je die?

bram Ik ken er een over een jager en een beer.

de neus Dat die mooie grizzly met zijn harige klauw op dat luikje klopt van die tank, doet die glibberjanus open met zijn pluimhoedje, zegt die beer: 'Jij komt hier helemaal niet om te jagen.'

bram Ja, die.

de neus Om uit je scheur te knallen.

bram Hij is inderdaad tamelijk amusant.

de neus Hoe ging die ook alweer?

bram Er was eens een jager...

de neus Ja, hènè. Dat snap ik ook nog wel.

bram ...en op een goede dag, of misschien moet ik zeggen een kwade dag...

de neus O ja, ik weet hem alweer. Dan komt hij die beer tegen.

Hilarisch.

bram Nee, wacht nou even. De jager trok, zoals jagers dat plegen te doen, het bos in om te jagen.

de neus Je vertelt hem wel goed, hoor.

bram Hij was op jacht op een reusachtige, volwassen beer van het mannelijk geslacht.

de neus En toen ging-ie dat reusachtige geslacht pijpen.

bram Je kent hem al, kennelijk.

de neus Dat zei ik toch?

bram Maar waarom laat je me hem dan vertellen?

de neus Ik weet toch ook niet of jij dezelfde mop gaat lopen vertellen die ik al ken? Moet ik dat ruiken soms? Er zijn zoveel moppen.

bram En hoeveel moppen ken jij dan wel niet waarin zowel een jager als een beer figureren?

de neus Eén.

bram Zie je wel.

de neus Maar ik ben vergeten hoe die ging.

bram Je hebt nochtans feilloos geanticipeerd op de clou.

de neus Kun jij nou een mop vertellen of niet? Kom op, vertel verder.

bram Al jagend in het duister woud op de grote beer, slaagde de jager er niet in het zoogdier te lokaliseren. Hij keek links en spiedde rechts.

Hij doorzocht bosschages en struinde door struweel.

de neus Je maakt hem wel spannend.

de neus En toen kwam die mooie beer uit die struwages van jou gesodekankerd met z'n bazooka.

de neus Maar in een mop is dat juist geinig om te lachen. En bovendien zou je nog verbaasd op je... hoe zeg je dat... neus staan te koekeloeren als je wist wie of er hier allemaal met een bazooka rondbanjerden tegenwoordig.

de neus Net zei je nog dat die mooie boswachter in een gepantserde tank rondkachelde.

de neus Maar jij sprak me niet tegen, vriend. Dus daarom dacht ik dat het logisch was dat die oversized teddy d'r even voor alle duidelijkheid een antitankwapen bij had gepakt in die bosjes van jou. Zo'n beer is ook niet achterlijk. Zou deze jongen ook doen. Zeg nou zelf.

de neus Teneinde om dus dat zware geschut van die beer drie keer ledig te pijpen tot een climax. Eén ding moet ik wel zeggen: die bosjesman van jou lust er wel pap van. En dan hebben ze het bij wijze van spreken altijd over de spreekwoordelijke geile beer. Nou. Het jagersgilde kan er ook wat van. Met die zogenaamde groene hoedjes van ze. En maar scharrelen door die bosjes. Natuurlijkhebbers. Dat zijn

de neus Teneinde om dus dat zware geschut van die beer drie keer ledig te pijpen tot een climax. Eén ding moet ik wel zeggen: die bosjesman van jou lust er wel pap van. En dan hebben ze het bij wijze van spreken altijd over de spreekwoordelijke geile beer. Nou. Het jagersgilde kan er ook wat van. Met die zogenaamde groene hoedjes van ze. En maar scharrelen door die bosjes. Natuurlijkhebbers. Dat zijn

de neus Teneinde om dus dat zware geschut van die beer drie keer ledig te pijpen tot een climax. Eén ding moet ik wel zeggen: die bosjesman van jou lust er wel pap van. En dan hebben ze het bij wijze van spreken altijd over de spreekwoordelijke geile beer. Nou. Het jagersgilde kan er ook wat van. Met die zogenaamde groene hoedjes van ze. En maar scharrelen door die bosjes. Natuurlijkhebbers. Dat zijn

ze, ja. Godalle Jezus zeg. Maar sorry, ik onderbrak je. Waar had je het over? Je had het op een trippeltheek.

bram Triptiek.

de neus Dat bedoel ik.

bram Ook een effectief pleidooi wordt dikwijls gekenmerkt door een drieledige structuur, compositie en opbouw.

de neus Ga je nou beweren dat jouw verdediging van mij één grote mop is?

bram lacht Eigenlijk wel.

de neus lacht Dat is een goeie. Ik mag jou wel, vriend. Weet je dat?

bram Het is de beste mop uit de geschiedenis van dit kantoor.

de neus En hoe zeggen ze dat ook alweer? Wie als laatste met een smile op zijn smoel zit te grinniken, is uiteindelijk het mooiste lachebekje qua spekkoper.

bram Daar zeg je een waar woord, amice.

de neus Ik reken op je, makker. En ik betaal je genoeg in termen van bikkelharde pegels. Ik schuif jou slappe was voor jouw werk zodat ik kan doorgaan met het mijne. En nou maar hopen dat jij net zo goed bent in jouw werk als ik in het mijne. Dat is geen dreigement hoor, begrijp me niet verkeerd. Ik wou het alleen maar even gezegd hebben. Misschien kan ik daar dan bij wijze van overvloed nog aan toevoegen dat deze jongen moeilijk om kan gaan met teleurstellingen. Ik laat me niet graag bij de... hoe zeg je dat... neus nemen. Lastige jeugd gehad, zullen we maar zeggen. Maar daarover kan jij meepraten.

bram Net als bij een mop gaat het erom hoe je het vertelt. En evenmin als bij een mop is de waarheid in de werkelijke wereld een bijzonder relevant gegeven.

de neus Dat stelt me gerust.

bram Het kan goed werken om in een climactische drieslag steeds zwaarder geschut in te zetten.

de neus Zo doe ik dat ook altijd. Maar dan nogal letterlijk, als je begrijpt wat ik bedoel.

bram Deze parallellie zou een voorbeeld zijn van een omstandigheid in de werkelijkheid die geen plek heeft in de werkelijkheid die wij zullen presenteren.

de neus Dat snap ik ook nog wel. Ik kan heus wel een stukje verder uit mijn doppen koekeloeren dan mijn... hoe zeg je dat... neus lang is. Als ik alles zou opbiechten wat ik in mijn business noodgedwongen heb ondernomen om mijn argumenten kracht bij te zetten...

bram Dat zou ik geenszins adviseren. Alleen ondergetekende zul je in vertrouwen nemen.

de neus Zelfs dat niet.

bram Daar zou ik wel op aandringen.

de neus Ik geloof niet dat jij het helemaal snapt, vriend. Jij doet jouw werk en ik het mijne.

bram Maar om mijn werk goed te kunnen doen is het onontbeerlijk dat ik ten principale...

de neus Ten principale in je joodse reet. Jij moet gewoon je toneelstukje opvoeren. Je bent toch acteur? Ja toch niet dan? Ze zeggen dat jij de beste toneelspeler bent van het hele zwikje. Dus. Heb je eigenlijk al een plannetje uitgebroed onder die joodse krullen van je? Zullen we het daar eens over hebben? Wat is eigenlijk helemaal je strategie om deze jongen in business te houden?

bram Daarover heb ik mijn gedachten laten gaan. Maak je geen zorgen. Het volstaat niet om de feiten te verdraaien en het is evenmin afdoende om het gebeurde in het wonderlijke, gloednieuwe daglicht te plaatsen van een inventief feitenrelaas. Dat is voor beginners. Dat is amateurtoneel. Het wordt kunst wanneer je je rol als zodanig ter discussie stelt. Het proces moet een spiegel worden waarin alles wordt omgedraaid, om te beginnen met de bewijslast. De strafzaak zelve dient te worden gepresenteerd als een heksenjacht. Als advocaat zal ik mij hullen in de toga van de openbaar aanklager. Mijn strategie voor jouw verdediging is dat ik jou niet verdedig, maar dat ik frontaal de aanval kies.

de neus Je kunt het geinig verwoorden. Het bevalt me wel.

bram In feite komt het neer op de vraag wie de jager is en wie de beer.
de neus Wie wie pijpt.

bram Precies. De aanklager en het hof denken op jacht te gaan op de grote, gevaarlijke beer, maar onze taak is aan te tonen dat ze helemaal niet komen om te jagen.

de neus Ik vind het wel een mop.

bram Zo gaan we het doen. We zullen opzien baren. We zullen geschiedenis schrijven.

de neus Dat interesseert me geen anus. Als ik maar rustig kan blijven doorpinkelen in mijn eigen vertrouwde omgeving. Maar zo gaan we het doen.

bram Het is een genoegen om zaken met je te doen, amice.

de neus Speaking of which. Het is lekker rustig op dit kantoor van jou, als je begrijpt wat ik bedoel. Ik kan hier fijntjes ongestoord een beetje rondbellen om wat bij te kletsen met oude vrienden zonder dat jan en

alleman zo nodig hun... hoe zeg je dat... neus in mijn zaakjes hoeven te steken. Vat je hem? En nou wil het stompzinnige toeval dat ik de komende tijd een paar nogal lucratieve zaakjes ongestoord zou willen afhandelen. Begrijp je waar ik heen wil? We zouden natuurlijk kunnen praten over een paar procentjes als tegemoetkoming in de telefoonkosten.

bram Beschouw het als een vriendendienst.

de neus Je bent eigenlijk best aardig, weet je dat? Voor een jood.

Bram en De Neus af

2.3

overleg tussen Freek en Mordechai

freek Is er wat, Mordechai? Je ziet nogal bleek.

mordechai Geloof jij ergens in, Freek?

freek Bedoel je god of zo?

mordechai Nee, god bewaar me.

Freek lacht.

mordechai Ik ben atheïst...

freek ...godzijdank.

mordechai lacht Godverdomme nou.

freek Waar zou je nog meer in kunnen geloven?

mordechai Wist ik het maar.

freek Voel je je echt wel goed? Ga anders even lekker een dagje thuis werken.

mordechai Ik heb met mijn vader gesproken.

freek O.

mordechai Dus.

freek Dat verklaart veel. Je kunt ook een week thuisblijven, als je wilt.

mordechai Ik heb hem altijd gehaat. Mijn haat voor hem is misschien het enige waarin ik ooit heb geloofd.

freek Dat is een smalle basis voor een constructieve dialoog.

mordechai En als mijn haat wegvalt, vrees ik dat er niets overblijft.

freek Er is anders genoeg werk aan de winkel, maak je geen zorgen.

mordechai Ik waardeer het bijzonder in jou, Freek, dat je existentiële vraagstukken altijd weet terug te brengen tot concrete agendapunten.

freek Er zijn een paar urgente zaken die ik graag met je zou willen doornemen, als je hoofd ernaar staat.

mordechai Je hebt mijn vraag nog niet beantwoord.

freek Welke vraag?

mordechai Waar geloof jij in?

freek Ik heb mijn gezin.

mordechai Dat antwoord stemt mij intens droef.

freek Hoezo?

mordechai Hoe is dat nou?

freek Wat?

mordechai Een gezin. Het is een fenomeen dat mij onbekend is. Ik ben opgegroeid in een soort kamp, waar de kille herinnering aan Auschwitz door de plankieren gierde, en anders dan mijn grote broer heb ik niet de moed gehad om het cynische toneelstukje op te voeren waarin ik een paar dotjes van tandpastareclamekindjes in dit tranendal heb gekwakt.

freek Een gezin representeert normaliteit.

mordechai Wat heerlijk voor je, Freek.

freek Heeft je vader nog iets bijzonders gezegd?

mordechai Dat kun je wel zeggen, ja.

freek Het spijt me dat te horen.

mordechai Of eigenlijk ook niet. Waar het op neerkomt, is dat wij ons uit alle macht een identiteit proberen aan te meten zoals een acteur zich een rol eigen maakt en dat dat pijn doet.

freek Kun je dat nader specificeren?

mordechai Nee.

freek Goed dan.

mordechai Je zei dat er urgente dingen te bespreken waren.

freek Bram voldoet niet aan de bijscholingsverplichting.

mordechai Dat weet ik.

freek Ze maken er een punt van.

mordechai De Deken en de Orde van Advocaten dreigen met stappen.

freek In het uiterste geval schrappen ze hem van het tableau.

mordechai Dat zou een perfecte oplossing zijn.

freek Wat bedoel je?

mordechai Wat vind jij van die zaak? Als jurist?

freek Welke zaak? De Neus?

mordechai Ja.

freek Het is voor het eerst dat je mijn mening vraagt als jurist. Dank je daarvoor. Maar als algemeen secretaris is het niet mijn rol om mij te verstouten tot een inhoudelijk oordeel. Mijn taak is het om de lopende zaken in goede banen te leiden. En dat is al moeilijk genoeg.

mordechai Dus je bent het met mij eens.

freek Ja.

mordechai Weet je, Freek, ik wou eigenlijk iets heel anders zeggen.

freek Ga je gang.

mordechai Maar ik durf het niet.

freek Mij kun je alles zeggen.

mordechai Dat denk je maar.

freek Nee, dat verzeker ik je.

mordechai Er zijn zoveel dingen die je niet weet, Freek.

freek Ik luister.

mordechai Nee, laat maar.

freek Sta mij toe om aan te dringen. Ik heb het idee dat het je zou kunnen opluchten.

mordechai Ik kan het niet.

freek Zing het dan.

aria

mordechai

Als ik een lied zou mogen zingen,

zou het een lied van liefde zijn,

waarin de stilgezwegen dingen

niet langer stilgezwegen zijn.

Als ik mocht zingen wat ik wou,

dan zong ik gras groen, wolken wit

en heel de hemel hemelsblauw.

Ik zong mijn leven uit de klit.

Maar zingen is mij niet vergund.

Mijn zware naam drukt zwaar op mij

en heeft het op mijn ziel gemunt.

Alleen de naamlozen zijn vrij.

Maar zingen is niet toegestaan

als jij je eigen lied niet bent.

Het is al zo lang zo gegaan

dat geen oprecht lied mij nog kent.

freek Mooi. Best wel ontroerend ook.

mordechai Ik had er niet over moeten beginnen. Excuses. Het is een beetje een mislukte scène dit. Laten we er maar mee ophouden.
Freek en Mordechai af

2.4

overleg tussen Bram en Mirjam

bram Mag ik je vragen, Mirjam, of je je een beetje op je gemak voelt in je nieuwe werkkring?

mirjam Waarom vraagt u dat?

bram Zowel uit vriendelijkheid en wellevendheid als uit oprechte belangstelling. Maar je wedervraag lijkt een ontkennend antwoord te suggereren.

mirjam Dank u voor uw interesse. Maar ik vind het een beetje ongemakkelijk om...

bram Laat ik het dan anders vragen. Heb je... denk je... wat denk je van ons? Wat zijn je eerste indrukken?

mirjam Van dit kantoor?

bram Van je collega's.

mirjam Het is moeilijk om te abstraheren van de reputatie die u en dit huis hebben opgebouwd.

bram Wie tot grote hoogten stijgt, kan diep vallen.

mirjam Ik weet zeker dat niet alle spreekwoorden even toepasselijk zijn.

bram Dat was geen spreekwoord.

mirjam Wat was het dan? Een constatering?

bram Een voornemen.

mirjam Mag ik u vragen wat u daarmee bedoelt?

bram Weet je, Mirjam, ik kan begrijpen dat je wellicht in eerste instantie enigszins geïntimideerd bent door deze ambiance, maar ik zou niet graag willen dat er enig ongemak bestond tussen ons. Je dient

doordrongen te zijn van het feit dat je altijd en immer mag vragen wat je wilt.

mirjam Dank u wel.

bram En gezien het feit dat wij collega's zijn, zou ik graag willen voorstellen om elkaar te tutoyeren.

mirjam Dat doet u al.

bram Je. Dat doe jij al.

mirjam Dat is niet waar. Ik zou het niet aandurven om u ongevraagd te tutoyeren.

bram Het is niet ongevraagd. Ik vraag het.

mirjam Ik dacht dat ik alles mocht vragen.

bram En als je alles mocht vragen, wat zou je dan wensen?

mirjam De waarheid.

bram De waarheid? Ik verstond dat je zei: de waarheid.

mirjam Dat zei ik ook.

bram Wat is dat voor een bizarre, extravagante wens? En daarvoor kom je naar een advocatenkantoor? Er is nog meer waarheid te vinden in een communistische krantenkiosk dan in de branche waarin ik mij gedwongen zie werkzaam te zijn.

mirjam Dat is niet waar.

bram Je hebt gelijk, Mirjam. Ik druk mij onbeholpen uit. Het zal jouw stralende aanwezigheid zijn die mij van slag maakt. Het probleem met mijn metier is dat er te veel waarheid bij komt kijken. Nergens vind je zo veel waarheden als in de advocatuur. Het is onze gave en roeping om oog in oog met de waarheid telkens weer nieuwe waarheden te scheppen naar het beeld dat wij wenselijk achten. In dat opzicht steken wij zelfs de god van mijn vader naar de kroon, die één waarheid schiep

naar zijn eigen beeld en daar de hele sabbat van moest uitrusten. Mijn god, wat haatte ik sabbat als kind. Mag ik je een verhaal vertellen, Mirjam?

mirjam Als u maar niet gaat zingen.

bram Je. Als jij maar niet gaat zingen.

mirjam Ik denk er niet aan.

bram Waar denk je dan wel aan?

mirjam Aan het verhaal dat nu komt.

bram Daar kun je nog niet aan denken, want ik heb het je nog niet verteld.

mirjam Toch vind ik het nu al zielig. Een jongetje net als alle andere jongens, behalve dan dat hij misschien wat slimmer is dan de rest, groeit op in het knellend keurslijf van religieuze wetten en mag op sabbat de straat niet op terwijl zijn vriendjes buiten spelen. Ze lachen hem uit terwijl hij met zijn bleke neusje tegen het vensterglas gedrukt staat te hunkeren naar vrijheid en een normaal leven. Dat was toch het verhaal dat u mij wilde vertellen?

bram Dat klopt wel ongeveer, ja.

mirjam En wat wilde u daarmee bereiken? Was het uw inschatting dat een persoonlijke anekdote u sympathie zou opleveren bij het publiek?

bram Ik praat met jou. Er is hier geen publiek.

mirjam U weet dat u liegt. Het zit daar. In uw leven is er permanent publiek.

bram Ik dacht dat jij mijn publiek was, maar ik moet zeggen dat ik de manier bewonder waarop jij een hoofdrol voor jezelf opeist in deze dialoog. Ik zal eerlijk zijn. Het was mijn inschatting dat een persoonlijke anekdote mij sympathie zou opleveren bij jou. Ik probeer hier in deze

scène een zekere mate van toenadering tot jou teweeg te brengen en ik moet insisteren dat dat een stuk gemakkelijker zou gaan als jij me zou tutoyeren, Mirjam.

mirjam Wilt u zeggen dat u mij probeert te versieren, mr. Moszkowicz?

Freek op

freek Bram...

bram Nu even niet, Freek.

Freek af

bram De schertsende wedervraag zou zijn: wie moet ik in hemelsnaam anders versieren? Jij bent de enige vrouw in dit stuk.

mirjam En de waarheid?

bram De waarheid is dat ik de waarheid geweld aan zou doen door haar te ontkennen, terwijl ik anderzijds niet zou liegen wanneer ik zou beweren dat het tegendeel bezijden de waarheid is.

Mirjam lacht

bram Dat was een goeie, hè?

mirjam Ik kan nog veel van u leren.

bram Van jou.

mirjam Dat ook.

bram Als ik iets van jou zou willen leren, is het om tegen mijzelf opgewassen te zijn.

mirjam Dat is niet eenvoudig.

bram Dat weet ik. Het is vaak sterker dan ik.

mirjam Wat?

bram Het feit dat ik mijzelf ben.

mirjam Ben of moet zijn?

bram Wat bedoel je?

mirjam Is het een omstandigheid of een taak om Bram Moszkowicz te zijn? Een gegeven of een roeping? Een onvervreemdbaar geboorterecht of een opdracht?

bram In zoverre een vraag een hamer kan zijn, sla je met het dilemma dat je me voorlegt de spijker op zijn kop.

mirjam Dat vermoedde ik al.

bram Weet je wat het punt is, Mirjam? Als je mij toestaat om de timmermansmetafoor nog even voort te zetten. Ik heb een imposant bouwwerk opgetrokken voor de buitenwereld, maar ik heb het niet zelf ontworpen. De blauwdruk is getekend door iemand anders.

mirjam Door mr. Max Moszkowicz senior.

bram Ja. Door mijn vader. En in toenemende mate word ik overvallen door het gevoel dat dit indrukwekkende bouwwerk niets anders is dan het decor voor een toneelstuk waarin ik gedwongen ben te acteren terwijl iemand anders mijn rol heeft geschreven. Ik hoop dat je mij wilt vergeven dat ik inmiddels ben overgestapt op histrionische beeldspraak, maar eigenlijk had ik graag acteur willen worden.

mirjam Wat zei u? Ik verstond u niet goed. Wat had u graag willen worden.

bram Acteur.

mirjam Acteur?

bram Ja. Toneelspeler, als het ware. Klinkt dat raar?

mirjam In zekere zin bent u dat ook geworden.

bram Je. In zekere zin ben jij dat ook geworden.

mirjam Dat klopt. Dat geldt ook voor mij.

bram Maar je hebt gelijk. Ik word er alleen een beetje moe van om altijd mezelf te moeten spelen, terwijl ik voor die rol slecht ben gecast.

mirjam En wie is het die mij in deze scène probeert te versieren, mr. Bram Moszkowicz of de acteur die hem speelt?

bram De acteur zou het beter doen.

mirjam In dat geval ben ik blij dat ik mr. Bram Moszkowicz voor mij heb.

bram En wie heb ik voor mij? De onlangs op proeftijd aangenomen secretaresse of een actrice die met haar meedogenloze voorkomen een hoofdrol afdwingt?

mirjam Goed geprobeerd. Maar ik ben geen van beiden. Ik ben een spionne. Ik ben een onderzoeksjournaliste die onder valse voorwendselen is geïnfiltreerd in het grootste advocatenkantoor van het land.

bram lacht Ik zou je nog bijna geloven ook.

mirjam Het is waar.

bram Als het waar zou zijn, zou je het niet zeggen.

mirjam Dat is mijn strategie.

bram En wat probeer je dan zoal te achterhalen, als infiltrante?

mirjam De waarheid.

bram O, dan is het goed. We hebben, zoals gezegd, waarheden genoeg.

mirjam Ze zeggen dat de oude Moszkowicz een geheim heeft.

bram Mijn vader? Wie zeggen dat? Welk geheim?

mirjam Dat was precies mijn vraag.

bram Mijn vader heeft mij, als ware hij zijn eigen god geschapen naar zijn beeld, maar dat is geen geheim. Verder valt er niets over hem te vertellen.

mirjam Waar komen die geruchten dan vandaan?

bram Ik begin bijna te geloven dat je echt een journaliste bent.

mirjam Dat zei ik toch?

bram Spannend.

mirjam Bent u tevreden over de mate van toenadering die in deze scène tussen ons is ontstaan?

bram Je. Ben jij tevreden.

mirjam Ik wel.

bram Laten we dan de anderen erbij roepen. Het is de hoogste tijd voor het derde bedrijf. Er moet nog een hoop gebeuren.

Bram en Mirjam af

3. tussentijdse gevolgtrekkingen

3.1

Bram en koor
aria

koor

Wolken waaien op de wind.
Stormen striemen hoge bomen.
Bliksem die de nacht verblindt,
zal met donderslagen komen.

Voetstappen op krakend grind
spoken door bezwete dromen.
In de bossen huilt een kind.
Wie niet schuilt, wordt meegenomen.

Angst die in de wieg begint,
zal voorbij de zerken stromen.
Wie zijn leven niet bemint,
zal de afdronk slecht bekomen.

bram

Zuilen, marmer, klatergoud
vormen niets dan een façade.
Meubels van zwaar eikenhout
met dossiers in elke lade

zijn als een decor gebouwd
voor een bonte schertsparade,
waarin ik als pop vertrouwd
dansen mag aan lange draden.

Als de wind komt, wordt het koud.
Wolken sla ik angstig gade.
In een crêpepapieren woud
zorgt een storm voor grote schade.

koor
Zingen is wat ons verbindt,
om gedachten in te tomen
dat ons leven zich bevindt
in de allerengste dromen.

Wij zijn zelf dat huilend kind.
Iemand heeft ons meegenomen
en verwisseld in de wind.
Alles is ons overkomen.

Als het sterft voor het begint,

is succes slechts schroot verchromen.
Dan is alles wat je wint
het verlies van nog meer dromen.

bram

Mijn rol is me zo vertrouwd
als een echtgenoot zijn gade.
Heel mijn tekst is uitgekauwd.
Routineus zijn al mijn daden.

In een aangeplant, net woud
dwaal ik langs gebaande paden.
Zo wordt ook mijn hart van hout
als een pop aan lange draden.

Liever word ik uitgejouwd
en val ik in ongenade
dan dat ik als pop vertrouwd
dansen blijf aan lange draden.
eventueel herhaling van afzonderlijke strofen

3.2

Stafmeeting. Aanwezig zijn Bram, Freek, Mordechai en Mirjam.

bram Wat wou je zeggen, Freek?

freek RTL Boulevard heeft gebeld.

bram Daar hebben we nu even geen tijd voor.

mordechai Als Bram Moszkowicz geen tijd heeft voor de televisie, ben ik zo vrij om te concluderen dat de situatie werkelijk zeer ernstig moet zijn. Op zich zou je dat ook al op grond van de feiten kunnen vaststellen, daar niet van, maar als het besef ook bij mijn broer is doorgebroken, dan moet er wel sprake zijn van een naderend onheil van apocalyptische proporties.

bram Houd je hoofd er even bij, Mordechai, wil je.

mordechai En dan nog. Wanneer de jongste dag zou aanbreken, zou mijn broer nog in

staat zijn om zich op zijn gemak te laten schminken voor een showbizzprogramma om te bepleiten dat de antichrist infaam en abject is behandeld en om de hoogste rechter, de alwetende schepper van hemel en aarde, te wraken wegens vooringenomenheid.

bram Dat staat in het Nieuwe Testament, broertje. Zo zijn wij niet opgevoed. Sta mij toe daarbij nog op te merken dat je gevoel voor humor er niet bepaald op vooruit gaat indien je de pijlen van je scherts tracht te richten op personen die intelligenter zijn dan jij. Dat had je inmiddels wel geleerd kunnen hebben. Je hebt er een leven lang op kunnen studeren, aangezien ik als jouw oudere broer zo genereus ben

geweest om jou levenslange ervaring te bieden in de omgang met iemand die in verstandelijk opzicht ver boven jou verheven is.

freek Mag ik jullie verzoeken...

bram Niet dat ik mijzelf daaromtrent op de borst klop, begrijp me niet verkeerd. Het is geenszins een prestatie van formaat om jou in intellectueel opzicht te overtreffen.

mordechai Als je zo intelligent bent, kun je mij misschien een klein ding uitleggen dat ik met mijn povere verstand maar niet vermag te bevatten: hoe is het mogelijk dat een intelligent persoon als jij de boel zo grondig heeft verkloot?

freek Daar druk je je wat sterk uit. De eerste zitting moet nog komen.

mordechai Maar de preliminaire hoorzitting had onmogelijk rampzaliger kunnen verlopen.

freek Mijn voorstel zou zijn om niet prematuur een fatalistische toon aan te slaan. De eerste schermutseling is wellicht enigszins teleurstellend verlopen, maar de grote veldslag moet nog komen en de oorlog is nog niet verloren.

mordechai Laten we de oorlog er in hemelsnaam buiten houden.

bram Hierin moet ik mijn broertje tot mijn niet geringe verbazing bijvallen.

mordechai Maar sta mij toe een kleine kanttekening te plaatsen bij jouw presentatie van de feiten, Freek. Je spreekt in termen van een 'enigszins teleurstellend verlopen schermutseling.' Ik kan de champagnekurken vanaf hier horen knallen op het Openbaar Ministerie. Daar lopen ze bij wijze van spreken al in de polonaise vanwege de wanprestatie die het gerenommeerde kantoor Moszkowicz Advocaten heeft geleverd in de persoon van mr. Bram, de Messi van de Gouden

Bocht, alhier aanwezig in hoogsteigen pontificale persoon, hier wel.
Geven wij hem thans het woord om zijn debacle toe te lichten.

bram Ik weet dat je nooit heel veel benul hebt gehad van strategie,
maar laat me je verzekeren dat...

mordechai Strategie? Je was gewoon niet aanwezig, Bram.

freek Ik weet zeker dat we dat zo niet moeten zien.

mordechai Hoe moeten we dat dan zien? De hoorzitting vindt plaats in
de geruchtmakende zaak van het Openbaar Ministerie tegen de
bepaalde topcrimineel, bijgenaamd De Neus, en de advocaat van
eerdergenoemd reukorgaan presteert het om niet te komen opdagen.
Hij is afwezig, absent, laat zich verontschuldigen, is er niet. Ik weet niet
hoe ik het anders moet noemen. Laten we het onze secretaresse
vragen. Zo hebben we tenminste nog iets aan haar. Mirjam, was Bram
aanwezig bij de hoorzitting? Heb je dat zwart op wit?

mirjam Mr. Bram Moszkowicz heeft zich laten vertegenwoordigen
door...

mordechai ...een stagiair, ja. Dan heb ik nog een vervolgvraag, Mirjam.
Waren de datum, het tijdstip en de locatie van de hoorzitting wellicht op
een onduidelijke of onleesbare wijze genoteerd in de agenda van mr.
Bram Moszkowicz of waren die gegevens al maanden geleden bij ons
kantoor bekend?

mirjam Mij is niets bekend van eventuele onduidelijkheden.

mordechai Hoor je dat, Bram? Bij onze secretaresse is niets bekend
over eventuele onduidelijkheden. Ik ben zo vrij om dat te interpreteren
als een mededeling dat alles duidelijk was. Haar althans. Wat natuurlijk
geenszins wil zeggen dat ook jou alles duidelijk was, dat begrijp ik ook
wel. Hoewel haar cupmaat haar herseninhoud overvleugelt, heeft zij

kennelijk nog altijd meer verstandelijke vermogens dan jij. Laat mij jou dan vragen, Bram, heb je vijfduizend euro voorrijkosten gedeclareerd voor de hoorzitting waar je niet was of ben je deze keer niet met de taxi gekomen?

bram Sinds wanneer heb jij verstand van cupmaten?

mordechai Waarom vraag je dat?

bram Het was slechts een informatief vraagje, ingegeven door niets dan pure nieuwsgierigheid.

mordechai Je bent een lul, Bram.

bram Het is een standaardmanoeuvre in het repertoire van de betere strafpleiter. Ik zeg het er maar bij daar ik niet in de veronderstelling mag verkeren dat jij bekend bent met deze materie. Door middel van oprecht geveinsde belangstelling kun je de vermeende autoriteit van een zogenaamde deskundige ondergraven om het argumentum ex auctoritate van de tegenpartij zijn kracht te ontnemen. Heb je hiervan een aantekening gemaakt, broertje? Deze kostbare les zal ik niet declareren. Je krijgt hem gratis, omdat jij het bent en omdat wij zo'n hechte familie vormen. Is het niet, Mordechai? Wij zouden nooit twisten of elkander dwarsbomen. Toch? Wij kunnen elkaar vertrouwen.

mirjam Ik zal met het oog op de geloofwaardigheid van het verslag deze hartverwarmende demonstratie van aanhankelijkheid maar niet notuleren.

bram Want dat is het enige wat ik van jou vraag, Mordechai. In ruil voor het privilege dat ik jou onbaatzuchtig heb verschaft om levenslang in de nabijheid te verkeren van een voorbeeld en een betere versie van jouzelf eis ik niets ter compensatie dan kosteloos en simpel vertrouwen. Maar als zelfs dat al te veel is gevraagd, moet je het zeggen.

freek Ik zou willen suggereren dat wij ons concentreren op de zaak. We moeten een oplossing vinden voor het probleem.

mordechai Je hebt volledig gelijk, Freek. Maar daar had ik het over, over de zaak. Jouw collega Bram wil het liever ergens anders over hebben en we snappen allemaal waarom. Daarom probeert hij het gesprek op de abstracte notie van vertrouwen te brengen. Maar laten we hem van dienst zijn. Hij is tenslotte onze baas, al kan niemand zich nog herinneren waarom dat ook alweer ooit een goed idee leek. Ook ik heb het over vertrouwen. Voor mij is vertrouwen iets wat wordt afgedwongen door de feiten. Juist in de onderhavige zaak, die jij ons terecht in herinnering brengt, Freek, geven de feiten mij weinig aanleiding om veel vertrouwen te koesteren in de werkwijze en vermogens van jouw collega Bram. Laat mij daaraan toevoegen dat ik het vermoeden heb dat Brams cliënt inmiddels tot een vergelijkbare conclusie is gekomen en dat hij andere methoden hanteert dan wij om ongenoegen kenbaar te maken.

freek Bram?

bram Vertrouwen dat gebaseerd is op feiten, is geen vertrouwen. Dat is ordinair boerenverstand. Om waarlijk vertrouwen te mogen heten, moet het, evenals het geloof, zijn opgewassen tegen de banaliteit van de zichtbare werkelijkheid.

mordechai Ik ben benieuwd of De Neus er ook zo over denkt.

bram Hij is mijn goede vriend.

freek Daar zit overigens een potentieel probleempunt.

mordechai Precies. De rechter heeft tijdens de hoorzitting kanttekeningen geplaatst tegen de in zijn ogen te hechte band tussen aangeklaagde en raadsman, die in zijn ogen het gevaar loopt zekere

ethische grenzen te overschrijden. En waar was de raadsman in kwestie om die zorgen met een flamboyant betoogje van tafel te vegen? Die stagiair stond met zijn mond vol tanden. En nu zitten wij met een disciplinaire kwestie. Dat was wel het laatste wat we konden gebruiken.

mirjam Een zekere vertrouwensband tussen cliënt en advocaat lijkt mij niet uitzonderlijk en zelfs wenselijk.

bram Een rode draad die zich in mijn leven steeds meer begint af te tekenen, is dat ik over het algemeen beter word begrepen door vrouwen. Ik geef het je ter overweging mee, Mordechai.

freek Wanneer een cliënt die aantoonbare banden heeft met de onderwereld ongelimiteerd toegang wordt verleend tot het kantoor van de raadsman en gebruik wordt toegestaan van de daar aanwezige faciliteiten, wordt een grens overschreden.

mordechai Weet je wat vader ervan vindt?

bram Vader? Wat heeft die ermee te maken?

mordechai Hij vindt dat je deze zaak moet laten vallen.

bram Heb jij met vader gesproken?

mordechai Hij heeft druk op Freek en mij uitgeoefend om jou over te halen om de verdediging van De Neus te staken.

bram Is dat waar, Freek?

freek Ik kan dat bevestigen, in zoverre dat...

bram Hij is jaloers! Ha! Ik wist het. Dit is de grootste zaak in de historie van het kantoor en hij beseft dat ik met deze zaak alles wat hij in zijn leven heeft gepresteerd irrelevant zal maken. Ik zal het op mijn manier doen. Ik zal geschiedenis schrijven. Vader zal nog raar opkijken. Ik eis jullie onvoorwaardelijke steun en zal geen enkele vorm van inmenging tolereren. Dit is iets wat ik zelf moet doen.

freek Je kunt deze zaak niet winnen, Bram.

bram Het zal groots en onomkeerbaar zijn. Ik sluit de vergadering.

allen af

3.3

Mirjam alleen op kantoor. Ze is aan de telefoon.

mirjam Nee, maar dat weet ik... Ja. Ja, ik weet dat ik had gezegd dat ik je op de hoogte... Wat zeg je?... Ik heb gewoon wat meer tijd nodig. Maar ik beloof je dat... Ja... Ja... Luister. Ik zal je zeggen wat ik tot nu toe heb. Bedrijfscultuur, machogedrag en de hele rimram is kat in het bakkie. Echt... Wat?... Ze staan elkaar zo ongeveer naar het leven, man. Vooral die twee broers. Het lijkt soms wel een toneelstuk. Maar wat echt big wordt... Precies.

Sr. op, maar Mirjam merkt niet dat hij er is.

mirjam Precies! Nee, maar dat wordt echt een groot verhaal. Ik zweer het je. Want die hoorzitting... Nee, dat is het dus, dat was helemaal geen strategie. Er is hier zojuist zo ongeveer de pleuris uitgebroken. Ze houden er rekening mee dat ze die zaak gaan verliezen, die anderen althans... Nee, die gelooft er nog heilig in... Ja. Nou, precies. De Neus loopt hier in en uit, dus die zal zo meteen wel verhaal komen halen... Natuurlijk ben ik daarbij.... lacht Inderdaad, steeds dichterbij. Laat dat maar aan mij over... Nee, daarover heb ik nog helemaal niks. Nog geen spoor van dat geheim. Zoals ik al zei: ik heb gewoon meer... Ja. Ja, doe ik. Ik bel je weer als ik iets meer heb, oké? Oké. beëindigt het telefoongesprek

sr. Met wie was je aan de telefoon?

mirjam schrikt Ik had u niet horen binnenkomen.

sr. Dat blijkt. Met wie was je in gesprek?

mirjam Met een goede vriendin.

sr. Juist ja.

mirjam Ik ga weer aan het werk, als u het niet erg vindt. Ik moet de notulen van de stafmeeting nog uitwerken.

sr. Hoe heet die goede vriendin van jou?

mirjam Waarom vraagt u dat?

sr. Je hebt gelijk. Het zijn mijn zaken niet.

mirjam Judith. Ze heet Judith.

sr. Juist ja.

mirjam Ik heb gezegd dat ze mij niet op mijn werk moet bellen, maar dit was volgens haar een noodgeval. Nu moet ik daarbij zeggen dat nogal veel dingen voor haar een noodgeval zijn. Zo ongeveer alles eigenlijk.

sr. Dat is een mooie joodse naam.

mirjam Wat?

sr. Judith.

mirjam Ja, inderdaad. Ze is verder helemaal niet joods, hoor. Volgens mij niet althans. Ze ziet er niet joods uit in ieder geval.

sr. Dat is een hele geruststelling.

mirjam Zo bedoelde ik het niet.

sr. Hoe bedoelde je het dan?

mirjam Dat weet ik ook niet. Mag ik u vrijelijk de waarheid zeggen?

sr. Dat zou tijd worden.

mirjam U verontrust mij.

sr. Omdat ik joods ben?

mirjam Nee! Dat heeft er niets mee te maken. Maar uw aanwezigheid maakt mij ongemakkelijk. Daarom zeg ik van die rare dingen.

sr. Jij verontrust mij ook.

mirjam Ik? Hoezo?

sr. Welk geheim ben je op het spoor?

mirjam Welk geheim?

sr. Dat vraag ik jou. Vergeef me. Het is niet mijn gewoonte om mensen af te luisteren terwijl zij telefoneren. Maar ik kon niet helpen dat ik opving dat jij in het gesprek met jouw goede vriendin Judith gewag maakte van een geheim.

mirjam O dat.

sr. Ja, dat.

mirjam Daar mag u best naar vragen, hoor.

sr. Dat doe ik ook.

mirjam Nou. Het is verder niet interessant, hoor.

sr. Ik luister.

mirjam O. Nou ja. Het punt is... Het heeft met haar vriendje te maken.

sr. Hoe heet de vriend van Karin?

mirjam Judith heet ze. En haar vriend heet Abdel.

sr. Dat is een rare naam.

mirjam Hij is Marokkaan.

sr. Juist ja.

mirjam Maar dat doet er op zich niet toe.

sr. Waarom doet dat er niet toe?

mirjam U brengt mij van slag met uw vragen.

sr. Je kunt gewoon antwoorden, Mirjam.

mirjam Kent u mijn naam?

sr. Alwetend ben ik niet, maar veel is mij bewust.

mirjam Waarom kent u mijn naam?

sr. Maar deze Ahmet, die de fiancé is van jouw goede vriendin Karin, koestert als ik het goed begrijp een geheim dat jij op het spoor gekomen bent.

mirjam Abdel. Hij heet Abdel. En dat geheim mag verder ook geen naam hebben. Het feit wilde alleen dat ik hem toevallig laatst in de Albert Heijn op het Koningsplein heb zien lopen met een ex van hem.

sr. Juist ja. Ik begrijp het. Dank je voor je toelichting.

mirjam Geen dank.

sr. En dat heb je dus net onder werktijd aan je vriendin Karin verteld?

mirjam Zoals ik al zei: ik had haar gezegd dat ze me niet op mijn werk moest bellen, maar...

sr. Judith.

mirjam Wat zegt u?

sr. Je zei dat ze Judith heette.

mirjam O ja. Dat is ook zo.

sr. Je bent niet wie je pretendeert te zijn.

mirjam Nee.

sr. Daarom verontrust jij mij.

mirjam Ik ben actrice.

sr. We zijn allemaal acteurs op dit kantoor. Deze gelambriseerde wanden, de marmeren zuilen en de eikenhouten archiefkasten vol belangwekkende dossiers zijn niets dan een decor voor onze opvoering van een nieuwe, zelfbedachte waarheid. Wat mij verontrust, is niet dat jij een rol speelt, maar dat jij niet de rol speelt die jij zegt te spelen. Wie ben jij, Mirjam?

mirjam Mijn personage is een undercoverjournaliste die speelt dat zij secretaresse is.

sr. Juist ja.

mirjam En nu ik u toch spreek, zou ik u graag een paar vragen willen stellen.

sr. Er is geen geheim, Mirjam. Onthoud dat goed. Datgene waarnaar je op zoek bent, bestaat niet dan in het gefluister van roddel en achterklap.

mirjam In plaats van dat van u aan te nemen zou ik dat graag feitelijk willen onderzoeken.

sr. Je verspilt tijd en moeite. Maar doe wat je niet laten kunt. Als ik jou was, zou ik enige haast maken, want jouw dagen hier zijn geteld. Ik zal mijn oudste zoon moeten inlichten omtrent je ware bedoelingen, dat zul je begrijpen.

mirjam Hij weet het al.

sr. Juist ja.

mirjam Juist ja.

sr. Maar hij gelooft je niet?

mirjam Ik heb de indruk dat hij zich gevlijd voelt door het idee.

sr. Je doet je werk goed, dat moet gezegd. Je analyse van de persoonlijkheid van mijn oudste zoon is zonder meer adequaat te noemen.

mirjam Klopt het dat u uw oudste zoon altijd hebt voorgetrokken?

sr. Bram heeft er al van jongs af aan een gewoonte van gemaakt om zichzelf voor te trekken. Ik heb hem daarin niet afgeremd of gecorrigeerd omdat ik in die houding het overlevingsinstinct herkende dat het mogelijk heeft gemaakt dat zijn vader zijn vader is geworden. Voor het overige heb ik het altijd als mijn taak gezien om mijn beide

zoons te wapenen en te harden door de een nog minder voor te trekken dan de ander.

mirjam Bent u, als u nu om zich heen kijkt, tevreden over de resultaten van uw opvoeding?

sr. Ik zie geen enkele noodzaak om op jouw impertinente vragen te antwoorden. Maar ik zal het toch doen omdat ik je brutaliteit waardeer. Elke vader heeft de ambitie om zichzelf door middel van de opvoeding van zijn zoons overbodig te maken. Luister je?

mirjam Ja, ik luister. Gaat u door.

sr. Voor mij geldt dat wellicht nog in een hogere mate dan voor een gemiddelde vader. Dat heeft met overleven te maken. Niet alleen hebben ze mij niet kapot gekregen in Auschwitz, maar ik zal zelfs in zekere zin mijn eigen natuurlijke dood overleven. Ik heb het script geschreven voor mijn beide zoons opdat ze, wanneer het doek valt, mijn rol kunnen overnemen. Dat zal snel gebeuren. De tijd is rijp.

mirjam Wat bedoelt u daarmee?

sr. Ik bedoel dat het antwoord op jouw vraag bevestigend is.

mirjam Zou u het vervelend vinden als een van uw zoons u zou overtreffen? Als hij beter zou worden dan u ooit bent geweest?

sr. Ik zou niets liever zien.

mirjam Ik geloof u niet.

sr. Toch is het zo.

mirjam Bram denkt dat dat uw grootste angst is.

sr. Ik weet dat hij dat denkt. Maar dat is goed zo. Het stimuleert hem. Ik zou als een gelukkig man sterven als ik mocht zien dat hij een grotere zaak wint dan ik ooit op mij heb genomen. Maar als hij dat zou weten,

zou het hem nooit lukken. De strijd is essentieel. Oorlog is de vader van alles.

mirjam Een bittere uitspraak uit uw mond.

sr. Dat was een citaat van Heraclitus, maar dat terzijde.

mirjam Dus u verheugt zich op Brams eclatante succes?

sr. Het zou mijn overwinning compleet maken om door mijn eigen zoon te worden verslagen. Ik vrees alleen dat hij de verkeerde zaak op zich heeft genomen.

mirjam Denkt u dat hij de zaak van De Neus gaat verliezen? Misschien verrast hij u.

sr. Het is beter om voor sommige dingen de ogen te sluiten. Hiermee kun je het interview als beëindigd beschouwen. Er rest ons weinig tijd en we hebben al te veel tijd verloren. Aan het werk met jou. Je moet de notulen van de stafmeeting nog uitwerken.

mirjam Ja, meneer. Dank u.

sr. O ja. Mirjam. Nog één ding.

mirjam Wat?

sr. Vertel je vriendin Judith dat ze echt beter niet onder werktijd kan bellen.

Mirjam en Sr. af

3.4

De Neus alleen op het kantoor van Bram, in afwachting van diens komst. Hij zit met zijn voeten op diens bureau en laat ook anderszins merken dat hij doet alsof hij thuis is. Hij gaat uitgebreid in zijn neus zitten pulken. Maar hij is ongeduldig. Hij trommelt met zijn vingers op het blad van het bureau en begint te neuriën.

aria

de neus

Toen een of ander vastgoedimbicieltje
niet met de bouwvoorschriften wilde kloten,
heb ik hem voor dat goed verneukte dealtje
in zijn gewapend zwaar beton gegoten.

Toen mijn Bulgaarse zakenpartner miepte
dat hij problemen had met het transport,
kon men naar hem gaan dreggen in de diepte
van het kanaal waar ik mijn afval stort.

Ik ben een uiterst redelijke man.

En ik heb oog voor alles wat er speelt.

Alleen houd ik er niet zo heel erg van
als een mongool mijn standpunten niet deelt.

Een leeuw heeft klauwen en een haai heeft tanden.

Een meer is diep, een wurgend touw verstikt.
Een moordenaar heeft twee bekwame handen.
Er is een oplossing voor elk conflict.

Toen mijn fiscale mannetje bedacht
dat ik het een en ander moest betalen,
heb ik hem voor zijn huisdeur opgewacht
en konden ze hem uit de shredder halen.

En toen mijn klusjesman in Boekarest
vertelde dat hij dacht aan zijn gezin,
verzoop hij in een gierton vol met mest.
Toevallig ben ik daar een rare in.

Ik ben een uiterst redelijke man.
En ik heb oog voor alles wat er speelt.
Alleen houd ik er niet zo heel erg van
als een mongool mijn standpunten niet deelt.

Een leeuw heeft klauwen en een haai heeft tanden.
Een meer is diep, een wurgend touw verstikt.
Een moordenaar heeft twee bekwame handen.
Er is een oplossing voor elk conflict.

Bram op

bram Ik wist dat ik je hier zou aantreffen. Waar anders vind je het gecertificeerde schuim der natie dan in mijn bloedeigen kantoor. Maak het je gemakkelijk. Doe alsof je thuis bent. Zat je lekker te zingen? de neus Gaat wel. Ik heb een beetje moeite met de hoge noten.

bram Dat hoorde ik. Is een kwestie van ademsteun.

de neus Dat zei die ouwe van mij altijd als hij in zijn broek hoestte. De luchtsteun komt net op tijd, zei die dan. Mooie gek was dat. Die ligt inmiddels ook goed en wel weggrottend uit zijn bek te meuren onder de bedrieglijk groene zoden, als je begrijpt wat ik bedoel. Denk jij daar wel eens aan, Bram?

bram Ja, in het begin moest ik er altijd bewust aan denken. Maar na een tijdje gaat het vanzelf. Dan wordt het als het ware een tweede natuur om met je middenrif te ademen terwijl je zingt. Kijk. Dit bedoel ik. Dat je dan... En dan zo...

de neus Weet je wat? Zal ik jou eens even de hele waarheid en niets dan de waarheid vertellen, Bram? Onder ons gezegd en gezwegen ben ik eigenlijk helemaal niet zo dolletjes op toneelstukken waarin wordt gezongen. Ik zeg het maar eerlijk. Dat mag je best weten.

bram Ben je van mening dat dat kunstmatig overkomt? Het gebruik van liederen wordt in het algemeen ingezet als indicatie voor het fictionele karakter van het schouwspel, dan wel om het artificiële aspect te onderstrepen van de opvoering en van de handeling en daarmee in feite van heel het menselijk streven dat door de handeling wordt uitgebeeld. Aldus gebruikt stelt gezang op het toneel de in wezen existentiële vraag of er wel zoveel onderscheid is tussen de ingestudeerde rol van een acteur en de aangeleerde routine waarmee wij ons door onze dagen slepen.

de neus Mijn probleem is meer dat ik van duidelijke afspraken houd. Je kunt mij gerust een control-freak noemen, maar ik laat me nu eenmaal niet graag verrassen. Surprise-surprise is meestal bad news in mijn business. Die banana-splitmomentjes kunnen mij gestolen worden. Ik ben daar een hele rare in. Ik heb liever dat... hoe zeg je dat... dat alle neuzen dezelfde kant op staan, als je begrijpt wat ik bedoel. Als we met z'n allen een bepaald toneelstukje hebben afgesproken, dan gaan we wat deze jongen betreft met z'n allen ook keurig netjes rechtdoor naar de grote finale en daarna fijn naar moeders de vrouw thuis om de zuurverdiende centjes te tellen. Snap je dat? En als iedere mongool dan opeens op elk willekeurig moment zijn geheel eigen liedje gaat lopen zingen, dan denk ik: zo stond dat niet van tevoren in ons trouwboekje omschreven. Snap je wat ik bedoel?

bram Ik denk het wel, ja.

de neus En dan zal ik op mijn beurt jou eens een existentiële vraag stellen. Ben jij eigenlijk nog wel tevreden over onze samenwerking? Zo niet, moet je het eerlijk zeggen. Even goede vrienden. Of niet. Dat valt te bezien.

bram Ik heb op dit moment geen motief om mij te beklagen.

de neus Dat dacht ik ook. Maar dan vraag ik me toch af of er dan misschien iets onduidelijk voor jou is in onze rolverdeling. Anders pakken we het script er even bij. Daarin staat, als ik mij goed herinner, zwart op wit geschreven dat deze jongen zoals hij hier zit de vuile zaakjes opknapt en dat jij, genaamd mr. Bram Moszkowicz, in dit hele verhaal de rol op je neemt van mijn advocaat. Herinner jij je dat ook zo, Bram?

bram Het is goed dat je daarover begint. Ik zou gaarne met jou van gedachten wisselen over de voortgang van de zaak.

de neus Geef antwoord op mijn vraag, Bram. Ben jij mijn advocaat of ben je de een of de andere derderangs B-min-acteur die een befje heeft gehuurd in de feestartikelenwinkel en die doodleuk loopt te doen alsof?

bram Inderdaad heb ik de eer te mogen optreden als jouw raadsman.

de neus Dank voor je verhelderende antwoord, Bram. Het punt is dat ik persoonlijk het spoor even een beetje bijster was in dit opzicht. Dit brengt mij dan op de logische vervolgvraag. Wat doet een advocaat eigenlijk precies, volgens jouw bescheiden mening?

bram Goede vriend, ik begrijp waar jij heen wilt. Maar je moet het niet zo zien, met permissie. Ik zal het je uitleggen.

de neus Geef antwoord op mijn vraag.

bram De raadsman dient de belangen van zijn cliënt.

de neus Ah. Zie je wel. Dan had ik het toch goed geraden. Dat was namelijk precies het antwoord dat ik zelf ook in gedachten had. Het was maar een gokje of, beter gezegd, een... hoe zeg je dat... een gok, maar ik had precies hetzelfde ingevuld op het stippelijntje: de raadsman dient de belangen van zijn cliënt. Maar ik dacht bij mezelf: kom, ik wip eens even bij mijn goede vriend Bram langs om een en ander te verifiëren, want misschien was er iets wat ik niet helemaal honderd procent correct had begrepen. Want wat wil dat zeggen, hè, Bram? Dat is dan natuurlijk de volgende strikvraag op mijn verlanglijstje. We maken er multiple choice van. Dat de advocaat de belangen dient van zijn cliënt, wil dat A.) zeggen dat hij met een vette toga om z'n tokus zijn godsklere stinkende best loopt te doen om zijn cliënt in kwestie uit de

bajes te houden of B.) dat hij in de hele rechtszaal doodleuk niet komt opdagen?

bram Het betrof een preliminaire hoorzitting. Mijn afwezigheid aldaar was een weldoordachte strategische keuze.

de neus Is dat zo, Bram? Is dat zo? Een weldoordachte strategische keuze? Dan ben ik op mijn beurt toch wel een beetje benieuwd naar de strategie in kwestie. Ik ben natuurlijk geen jurist. Integendeel, zou ik bijna zeggen. Maar ik weet genoeg van stratego om te weten dat je een zet moet doen wanneer je een zet moet doen. Volgens mij heeft nog niemand in geen enkele tak van topsport ooit de cup gewonnen door niet te komen opdagen bij de wedstrijd. Maar corrigeer me gerust als ik dat bij het verkeerde eindje beet heb. Ik ben hier om te leren.

bram Er is nog niets verloren. Maak je geen zorgen. De eigenlijke wedstrijd moet nog beginnen.

de neus Weet je wat er in ondergetekende zakelijke omgeving gebeurt als iemand niet komt opdagen op de afgesproken plaats en tijd van overeenkomst? Zal ik jou dat eens vertellen? Die kan voordat hij met zijn ogen kan knippen zijn eigen bloembedje gaan liggen bewonderen van de onderkant, dat kan ik je wel vertellen. Denk daar maar eens over na, Bram. Ik wil niet dreigen of zo. Zo ben ik niet. Maar ik zou het wel zomaar eens over jou kunnen hebben, als jij je tellen niet heel goed op een rijtje houdt.

bram Het verbaast mij eerlijk gezegd een beetje, goede vriend, dat jij enerzijds het leven van een hoofdpersoon uit een thriller leidt en dat jij anderzijds een gering besef lijkt te hebben van de notie suspense. Het type spanning dat in literair en theatraal opzicht effectief is, is gebaseerd op bewust gecreëerde anticipatie bij het publiek en

uitgestelde inlossing van de geschapen verwachtingen. Herinner jij je hoe dit toneelstuk, waar we beiden nu middenin zitten, is begonnen? Ik heb mijn eerste opkomst uitgesteld tot de vijfde scène. En denk je niet dat de schrijver van dit scenario mij al in de openingsscène ten tonele had gevoerd? Natuurlijk had hij het aldus voor ogen. Ik ben immers wel de hoofdrolspeler van dit drama. Maar door mijn eerste verschijning uit eigen beweging uit te stellen heb ik suspense gecreëerd die na de uiteindelijke inlossing van de immer hoger gespannen verwachting van mijn présence omslaat in een door het publiek gedragen opluchting en catharsis die mij nog voordat ik één woord heb gezegd meer goodwill oplevert dat welke captatio benevolentiae dan ook. Dat bedoel ik met strategie. Volg je mij, goede vriend?

de neus Dus wat jij eigenlijk helemaal zegt te bedoelen, is zoals met die mooie mop van jou van de jager en de beer. Als die lekkere dierenvriend met zijn geile pluimpje op zijn hoed elke keer keurig zijn opwachting maakt in het sprookjesbos, eindigt hij elke keer met een berenlul op zijn huig. Dan kan het bij wijze van spreken wel zo clever zijn om de pijpbeurt met het klappertjespistool over te slaan en gelijk met een tank vol bazooka's op die nietsvermoedende teddy in te rijden.

bram Zo bedoel ik het precies. Ik ben je erkentelijk voor je begrip.

de neus Ik snap hem. Maar. Eén ding. Ik geloof je niet.

bram Wat geloof je niet?

de neus Laten wij elkaar geen mietje noemen, Bram. Weet jij wat mensenkennis is? In mijn tak van topsport is dat nogal een dingetje, dat kan ik je wel zwart op wit op een briefje geven. Die dealtjes die ik afsluit in mijn business die staan als een toplul of vallen als verlopen tietten over de datum heen al dan niet afhankelijk van de vraag in hoeverre je

de bijbedoelingen van je zakenpartner min of meer juist hebt ingeschat. Begrijp je wat ik bedoel? Dat hij zeg maar als hij zegt dat hij een partijtje levert in het Oostelijk Havengebied niet in feite eigenlijk een kleine liquidatie in Fout West aan het organiseren is. Dat is mensenkennis. Dat je de mensen met wie te maken hebt... zeg maar... kent. Vat je hem? En zo zit er op dit moment een klein engeltje op mijn schouder in mijn oor te tetteren dat jij niet op die hoorzitting van mij bent komen opdruiven omdat je door je wekkerradio heen geslapen bent waar op dat moment een mooie talkshow te beluisteren viel over de glamourboy van de Gouden Bocht, mr. Bram Moszkowicz met zijn Masarati. Heb ik gelijk of heb ik gelijk? Stratego in mijn hol, makker. Dat zijn van die fraai opgepoetste praatjes van jou die jij achteraf verzint om een kromme tokus recht te lullen. Zeg maar eens dat het niet zo is.

bram Goed dan. Ik zeg niet dat het niet zo is. Het is niet zo, maar laten we voor de voortgang van deze discussie uitgaan van de hypothese dat jij gelijk hebt. Is het dan niet precies een demonstratie van de capaciteiten waarvoor jij mij hebt ingehuurd dat ik blijf geef van het vermogen om de feiten achteraf met goed doordachte en fraai vormgegeven formuleringen te presenteren op een manier die ons wenselijker en profijtelijker voorkomt dan wanneer we feiten voor zichzelf zouden laten spreken?

de neus Niet slecht, Bram. Dat is een slimme. Daar heb je me even bijna. Behalve dan dat er natuurlijk nogal een prominente adder onder je aangeharkte gazonnetje verstopperkje ligt te spelen. Ik heb jou ingehuurd om die capaciteiten van jou te demonstreren in de rechtbank en niet ten overstaan van jouw cliënt. Maar daarvoor moet je wel het fatsoen kunnen opbrengen om om te beginnen je... hoe zeg ik dat... je

neus te laten zien in die rechtbank. Anders hebben we weinig aan die capaciteiten van jou en gaan we het eens hebben over de capaciteiten van ondergetekende. Dus.

bram Als jij niet twijfelt aan mijn talenten, zal ik van mijn kant elke eventuele neiging onderdrukken om een demonstratie af te dwingen van de jouwe. Dat lijkt me beter zo.

de neus Dat lijkt mij zeer zeker beter zo, vriend. Niet in de laatste plaats met het oog op jouw gezondheid. Maar je zult begrijpen dat deze jongen er niet voor de volle honderd procentpunten gerust op is. Een soort van kleine garantie zou misschien helpen om de gemoederen aan deze kant van de tafel op een lager pitje te zetten.

bram Die garantie heb je.

de neus Welke garantie? Dat moet je er voor het gemak wel even bij vertellen.

bram Ik zal vuurwerk laten zien. De wereld zal versteld staan. Het zal onvergetelijk zijn.

de neus We zullen zien. Maar kom niet achteraf grienend op je knietjes op de theevisite dat ik je niet heb gewaarschuwd. Genoeg voor nu. Je kunt gaan. Je vind de deur zelf wel, hè? Ik heb nog een paar urgente telefoontjes te plegen.

Bram af

De Neus telefoneert kort twee keer. Kan ook eventueel, als hij voor het komische effect wil gaan, opzichtig iets stelen uit het kantoor.

De Neus af

3.5

werkoverleg tussen Mordechai en Freek

mordechai Zeg het maar, Freek. Het gaat niet goed, hè?

freek Nee.

mordechai Nou, dan zijn we het eens. Dan ga ik maar weer eens.

freek Dat getrut met die punten begint echt een kwestie te worden.

mordechai Bram weigert bijscholing te doen.

freek Zoveel is mij inmiddels wel duidelijk. Maar ik begrijp het niet.

mordechai Je moest eens weten wat ik allemaal niet begrijp.

freek Hij zou er heus niet voor op cursus hoeven. Ik snap ook wel dat het voor een man van zijn statuur als vernederend kan worden ervaren om plaats te moeten nemen in de collegebanken.

mordechai Hij zou er niet eens meer in passen met die pens van hem.

freek Maar er zijn zoveel andere manieren om aan de bijscholingsverplichting te voldoen. We zouden zelf een congres kunnen organiseren. Ik heb het hem al honderd keer verteld. We zouden er een ochtendje mee kwijt zijn en hij zou niets anders hoeven te doen dan handen te schudden van een groepje geselecteerde confraters terwijl hij van een glaasje jus d'orange nipt dat door frisse jonge meisjes van de catering op een zilveren dienblaadje wordt rondgebracht. Maar zelfs daar wil hij niets van weten.

mordechai Dus wat is je plan, Freek?

freek En omdat hij te halsstarrig is om op dit werkelijk futiele punt ook maar de geringste concessie te doen, dreigt hij alles te riskeren. De

Deken en de Orde zijn volslagen eenduidig over de mogelijke gevolgen. Maar het lijkt wel alsof hij het expres doet.

mordechai Daar zou je wel eens gelijk in kunnen hebben.

freek Maar ze schrappen hem van het tableau, Mordechai. Ze doen het echt.

mordechai Dus wat is je plan?

freek Daar wou ik het precies met jou over hebben. Ik ben intussen zo vrij geweest om een zeker tamelijk gewaagd noodscenario in werking te stellen. Maar ik weet niet of het zal werken.

mordechai Vertel.

freek Het is een beetje god zegene de greep. Maar ik zat dus te denken...

mordechai Het stelt me gerust dat iemand hier nog wel eens nadenkt.

freek Kort gezegd komt het erop neer dat iemand Bram moet overtuigen. Ons lukt dat niet. Dus dan moet iemand anders dat doen.

mordechai Wie? Toch niet mijn vader? Een soortgelijke interventie zou nogal averechts kunnen uitpakken, dat kan ik je wel vertellen.

freek Mirjam.

mordechai Mirjam?

freek Mirjam.

mordechai Waarom?

freek Het kan ook mislukken. Ik kan er ook helemaal naast zitten. Maar ik heb mij niet aan de indruk kunnen onttrekken...

mordechai Je hebt gelijk, Freek.

freek ...dat Bram niet geheel onontvankelijk is voor haar oordeel.

mordechai Hij geilt op haar. Zij is immers een vrouw.

freek Dat zijn jouw woorden. Zo zou ik het zelf niet meteen willen uitdrukken. Maar laten we zeggen dat mijn plan is ingegeven door de gedachte dat er een kern van waarheid zit in jouw observatie.

mordechai En hoe wil je dat precies aanpakken?

freek Ik heb Mirjam al geïnstrueerd om persoonlijk aan Bram te suggereren dat hij met zijn staat van dienst een symposium zou verdienen te zijner ere.

mordechai Slim.

freek Denk je dat het zou kunnen werken?

mordechai We zullen zien.

freek Het lijkt wel alsof het jou niet zoveel interesseert.

mordechai Dat is ook zo.

freek Verdomme, Mordechai.

mordechai Ik weet het.

freek Wat heb je toch de laatste tijd? Je lijkt getroebleerd.

mordechai Getroebleerd?

freek Misschien is dat niet het goede woord, maar...

mordechai Het is een prachtig woord. Ik kende het niet. Ik zie een zwembad voor me met troebel water. Klimop overwoekert de vervallen villa. Laat avondlicht zet het landgoed in een verraderlijk gouden gloed. Onweer dreigt achter de heuvels. Krekels schreeuwen moord en brand. De poolboy is al jaren geleden ontslagen. Dode insecten dobberen in het chloor. Daartussen drijft een naakte man met zijn gezicht naar beneden in het water. Ook als hij zijn troebele ogen open zou hebben, zou hij de bodem niet kunnen zien. Hij is getroebleerd. Hij is verdronken in het troebele water dat zijn troebele ogen het zicht ontnemt. Hij is

dood, maar niemand heeft hem nog gevonden. Ik ben die man. En dat is niet iets van de laatste tijd. Ik ben die man al sinds mijn geboorte. freek Alsjeblieft, Mordechai. Als je poëtisch gaat lopen doen, begin ik me echt zorgen te maken.

mordechai Ik ben gaan nadenken, Freek.

freek Dat vreesde ik al. Komt dat door je ontmoeting met je vader onlangs?

mordechai Ja en nee.

freek Misschien moet je er wat minder zwaar aan tillen.

mordechai Weet je wat ze altijd zeggen, Freek?

freek Wie?

mordechai Ze. Op televisie, bij talkshows, in zelfhulpboeken, in de oosterse en de westerse filosofie.

freek Geen idee. Wat zeggen 'ze'?

mordechai Dat je jezelf moet zijn.

freek Ah. Juist. Dat.

mordechai Geloof jij daarin?

freek Ik beschouw dat eerder als een automatisme dan als een spirituele opdracht.

mordechai Je bent een benijdenswaardig man, Freek.

freek Dat weet ik niet. Ik zie het als mijn taak om dingen simpel te houden.

mordechai Precies.

freek Geloof jij daar dan niet in?

mordechai Alvorens ik kan besluiten er al dan niet in te geloven, zou ik moeten weten wat het inhoudt om mijzelf te zijn.

freek Misschien kun je je beter ziek melden, Mordechai. Wij komen er hier wel uit.

mordechai Mijn identiteit is een constructie. Het is een rol die ik heb ingestudeerd en die ik niet zelf heb geschreven. Ik ben getroebleerd, zoals jij dat uitdrukt, omdat je mij dubbel ziet wanneer je naar mij kijkt. Zie je wel? De randen van het poppetje dat van mij is getekend, vallen niet samen met de contouren van degene die in het poppetje zou moeten passen. Dat doet pijn, Freek. Dat doet pijn. En als mijn vader nu ook nog dood gaat, dan kan ik niemand meer de schuld geven van die pijn. Want als iets mijn identiteit is geweest, dan is dat het: dat ik lijd door toedoen van hem en dat mijn bestaan zin heeft door mijn haat jegens hem. Die haat is altijd het enige geweest wat logisch was. Als dat wegvalt, heb ik niets meer.

freek Je vader gaat niet dood.

mordechai Hij heeft mij verteld dat hij stervende is.

freek En dat zeg je nu? Weet Bram dat?

mordechai Bram. Het gaat altijd om Bram.

freek Zo bedoelde ik het niet.

mordechai Maar je hebt gelijk. Het is terecht dat het altijd om hem gaat. Mijn vader, die dit script heeft geschreven, heeft hem de hoofdrol toebedeeld en de acteur die hem speelt is beter dan ik.

freek Ik vind je heel goed hoor, in deze scène.

mordechai Grapjas.

freek Nee, echt. Je komt heel oprecht over. Ik schrik er bijna van.

mordechai Je zou pas goed schrikken als ik echt oprecht zou zijn.

freek Ik heb je al eerder gezegd dat je mij alles kunt vertellen.

mordechai Dank je. Maar je weet niet wat je zegt.

freek Nog schokkender dan wat je over je vader hebt verteld vind ik dat je zegt dat je je leven laat bepalen door haat.

mordechai Dat zou ik ook schokkend vinden als ik zozeer als jij bevoorrecht was met gezonde prozaïsche normaliteit.

freek Maar je hebt toch zeker ook liefde gekend in je leven?

mordechai Eén.

freek Zie je wel.

mordechai Eén wanhopige liefde.

freek O mijn god, daar gaan we weer. Ik probeerde je een beetje op te beuren. Maar zelfs de liefde is een drama voor jou.

mordechai Dat kun je wel zeggen.

freek Nou, oké. Vertel dan maar.

mordechai Weet je het zeker?

freek Ja, vertel. Het zal je opluchten.

mordechai Degene die ik diep bemin en begeer, is in alles tegenovergesteld aan mij.

freek Dat kun je ook als een voordeel beschouwen.

mordechai In mijn geval zeer zeker ja.

freek Zo bedoelde ik het niet. Tegenpolen trekken elkaar aan. Aanvulling is beter dan overlapping. Er zijn talloze voorbeelden van...

mordechai Laat maar, Freek. Ik heb het al begrepen. De tragiek ligt elders.

freek Zij heeft een ander.

mordechai Nog erger.

freek Zij heeft twee anderen.

mordechai lacht Dat bedoel ik nou. Jouw talent om tragiek te reduceren tot boekhoudkundige sommetjes is ronduit vertederend.

freek Ik zal je niet meer onderbreken. Sorry. Vertel verder.

mordechai De liefde van mijn leven mag die naam niet dragen omdat zij niet wordt gekend.

freek Je hebt je liefde voor haar niet uitgesproken.

mordechai Zij is onuitspreekbaar.

freek Ze heeft een buitenlandse naam. Is ze Russisch?

mordechai Was dat een poging tot een grapje, Freek?

freek Ja. Sorry.

mordechai Kun je je voorstellen wat het betekent als je je liefde niet kunt uitspreken? Het ontnemt je de stem om wat ook maar te zeggen. Het ontnemt je de adem. Daarom voel ik me als een drenkeling met mijn gezicht naar beneden in een zwembad waar ik door het troebele water de bodem niet kan zien. De liefde die ik voel, mag ik niet voelen, omdat zij niet past bij mijn rol. Zij staat niet in het script. Alleen al het feit dat het personage dat ik geacht word te spelen de achternaam draagt van mijn vader, maakt mijn liefde ondenkbaar. Ik moet haar ontkennen, maar ik stik. Ik verdrink in het almaar vuilere water van mijn eigen schijnwereld. Waarom vertel ik je dit, Freek?

freek Daarvan kun je mij de schuld geven. Ik vroeg ernaar.

mordechai Ik geef jou nergens de schuld van, Freek. Helemaal nergens van.

freek Dat is wel een stukje emotie dat nu naar buiten komt.

mordechai Weet je, Freek...

freek Eén vraag. Misschien een beetje naïef. Maar waarom zeg je haar niet gewoon dat je verliefd op haar bent?

mordechai Hem.

freek Hem? O, wacht even. Maar, oké. Ben je...

mordechai Ja, Freek.

freek Nou. Poe. Dat verklaart veel. Maar dat geeft toch niks? Ja, ik snap dat je vader daar misschien... Maar anderzijds leren soortgelijke gevallen... nou ja, gevallen... sorry voor de woordkeus... Maar wat ik zeggen wou, is dat er mettertijd meestal wel begrip ontstaat. Begrijp je wat ik bedoel?

mordechai Veel tijd is er niet.

freek Dat is ook zo. Sorry. Maar dat kun je, heel cynisch beschouwd, ook weer als een voordeel zien.

mordechai Tijd is irrelevant. De tijd kiest mijn kant niet.

freek Je praat erover als over een ziekte die genezen moet worden. Dat is niet goed, Mordechai. Je moet het accepteren. Je moet ervoor uitkomen. Goed, misschien even wachten totdat je vader...

mordechai Enfin. Nu weet je het.

freek Ja. Het is wel een verrassing, moet ik zeggen. Weet je dat ik dat nooit achter jou... Weet je dat ik dat nooit had verwacht?

mordechai Dat is mijn tragiek.

freek Stel je niet aan, Mordechai. Ik zeg maar wat. Ik ben maar...

mordechai Jij bent... stokt

freek Wat?

mordechai Ik had er niet over moeten beginnen.

freek Maar bedoel je dat...

mordechai Vergeet alsjeblieft wat ik heb gezegd, Freek.

freek Maar wacht even. Ik ben geen... Ik bedoel: ik heb mijn gezin.

mordechai Klimop overwoekert de vervallen villa. Laat avondlicht zet het landgoed in een verraderlijk gouden gloed. Onweer dreigt achter de heuvels. Krekels schreeuwen moord en brand.

freek Ik weet niet zo goed wat ik moet zeggen, Mordechai.

mordechai Zeg maar niets. Je hebt gelijk. Ik kan mij beter ziek melden.

Ik meld mij ziek voor onbepaalde tijd. Ik meld mij met terugwerkende kracht ziek voor mijn hele leven. Het ga je goed, Freek.

Mordechai af

freek Wacht...

Freek af

3.6

werkoverleg tussen Bram en Mirjam

mirjam Ze hebben mij officieel gevraagd om mij zorgen te maken, mr. Moszkowicz.

bram Is dat zo? En waaromtrent dan wel?

mirjam Zal ik dan maar gelijk met de deur in huis vallen?

bram Ik word niet graag overvallen, maar voor jou maak ik graag een uitzondering.

mirjam Ze willen u naar school sturen.

bram Wellicht hebben ze niet geheel onjuist ingeschat dat ik mij alleen al door jouw aanwezigheid met de minuut jonger voel.

mirjam Ze zeggen dat u stout bent, niet luistert en uw puntjes niet haalt.

bram Ze hebben gelijk. En hebben ze jou gestuurd om mij daarvoor te straffen, Mirjam?

mirjam De straffende instantie is minder charmant dan ik. De autoriteiten zullen u van het tableau schrappen. Weet u wat dat betekent? Dat was een voorbeeld van een zogenaamde retorische vraag. Want u weet heel goed wat dat betekent. Dat betekent namelijk dat ze uw naam doorstrepen en uw naam is het belangrijkste wat u hebt.

bram Mijn naam kan mij gestolen worden. Ik sleep hem met mij mee als een loden bal aan mijn voet.

mirjam U zult uw beroep niet meer kunnen uitoefenen. Het zou wat zijn als de beroemdste advocaat van het land geen advocaat meer kan zijn. Dat kunt u het land niet aandoen.

bram Jouw observaties roepen bij mij met name één specifieke vraag op: waarom volhard je er zo halsstarrig in om mij tegen mijn nadrukkelijke wens in te vousvoyeren?

mirjam Ik prefereer het om onder het mom van respect afstand te bewaren.

bram Gezien jouw missie en het onderwerp van gesprek of ten enen male?

mirjam Gezien de pragmatische kenmerken van deze conversatie.

bram Dan is het goed. Laten we dit onderwerp dan zo snel mogelijk afhandelen. Had je er verder nog iets over te zeggen?

mirjam Ze hebben mij opgedragen de voor u vleierende suggestie te doen dat u met uw reputatie een wetenschappelijk congres zou verdienen dat te uwer ere wordt georganiseerd.

bram En waarom hebben ze jou gevraagd om als boodschapper op te treden?

mirjam Dat weet ik niet. Dat zou u aan hen moeten vragen. Maar wellicht zijn ze ervan uitgegaan dat u gevoelig bent voor mijn charmes.

bram Ik ben omringd door buitengewoon intelligente medewerkers. Wederom hebben ze volledig gelijk.

mirjam Dus ik kan uw intelligente medewerkers melden dat hun opzet is geslaagd en dat u deelname aan het congres toezegt?

bram Nee. We moeten hun intelligentie ook weer niet overdrijven. Ze kunnen de spreekwoordelijke pot op met hun congres.

mirjam Dan is het aan mij de taak om te insisteren.

bram Dat is zinloos.

mirjam Namens de instigators van dit plan dien ik te speculeren op uw ijdelheid. Er heerst begrip voor de gedachte dat deze in de weg staat

van het concept van bijscholing, maar het idee zou zijn dat deze door het alternatieve plan juist wordt gestreeld.

bram Als ik geheel en al uit ijdelheid zou bestaan, zou ik deze graag door jou gestreeld zien. Maar aangezien mijn vermeende ijdelheid slechts een pose is, zou je slechts iets stelen wat buiten mij staat en waaraan ik geen deel heb. En daar ben ik ongevoelig voor. Verder nog iets? Of kunnen we het nu eindelijk over belangrijke dingen gaan hebben?

mirjam Misschien mag ik daar als een persoonlijke noot aan toevoegen dat ik het zelf vreselijk zou vinden als Moszkowicz Advocaten zou ophouden te bestaan.

bram Werkelijk? Meen je dat nou echt?

mirjam Dat zeg ik als secretaresse van Moszkowicz Advocaten.

bram Neem jij je rol niet te serieus?

mirjam En u? Neemt u uw rol wel serieus genoeg?

bram Dat is een fascinerende vraag. En wat is mijn rol dan wel volgens jou, Mirjam? Zie je mij als de topadvocaat Bram Moszkowicz, de naamgever van dit prominente kantoor en in dat opzicht de erfgenaam en opvolger van mijn illustere vader? Dat is inderdaad een rol. Ik heb die ingestudeerd en niet zelf geschreven. In dit toneelstuk ben ik de hoofdrolspeler tegen wil en dank. Ik veronderstel dat je bekend bent met de wetten van de Griekse tragedie. Het klassieke Griekse drama is gebaseerd op het principe dat de protagonist ondanks zijn allerbeste bedoelingen zijns ondanks in het verderf wordt gestort. Het schoolvoorbeeld sinds Aristoteles is de tragedie over Oedipus van Sophocles. Koning Oedipus doet in dat stuk zijn uiterste best om de stad en zijn onderdanen te redden, zoals een goede koning betaamt, en

om de waarheid omtrent de moord op de vorige koning te achterhalen. Maar juist dat leidt tot zijn ondergang. Elke stap die hij zet en elke beslissing die hij neemt, kunnen we appreciëren als wijze en juiste maatregelen die moet leiden tot de oplossing van het probleem. Wij zouden in zijn situatie bij wijze van spreken precies hetzelfde hebben kunnen doen. Maar wat hij zelf niet ziet, is dat elke stap die hij neemt hem dichterbij de afgrond brengt. Zo werkt de Griekse tragedie. Volg je me nog? Het onderhavige drama is daar het spiegelbeeld van. Ik ben mijns ondanks als protagonist in dit toneelstuk beland en de enige manier om het te laten eindigen en het doek te laten vallen is om doelbewust stap voor stap op mijn eigen ondergang af te gaan.

mirjam Dat is een even indrukwekkend als tragisch betoog. Ik zou u er bijna van gaan tutoyeren.

bram Dat zou mijn dag goedmaken.

mirjam Ik moet u iets bekennen.

bram Dat zou mijn week goedmaken.

mirjam Ik had u verkeerd ingeschat.

bram En hoe had jij mij dan wel ingeschat?

mirjam Als een poseur.

bram Dat ben ik ook.

mirjam Maar u bent zich bewust van uw pose.

bram Pijnlijk bewust.

mirjam Ik beschouwde u als een fascinerend maar uiterst onsympathiek personage.

bram En nu?

mirjam Dat eerste is niet veranderd.

bram En wat valt je nog meer tegen aan mij?

mirjam De manier waarop u nu naar mij kijkt.

bram Vind je mij een seksist?

mirjam Enorm.

bram Dit is anders nog helemaal niks, hoor.

mirjam Nee?

bram En ik ben het gewend om op een vreselijke manier mijn zin door te drijven.

mirjam Ik geloof u onmiddellijk.

bram Is dit het moment waarop de als secretaresse vermomde undercover-journaliste haar onderzoeksobject begint te verleiden met haar onweerstaanbare charmes?

mirjam Het lijkt er steeds meer op.

bram Wat een cliché.

mirjam Ja, vreselijk hè.

bram Nou, zal ik dan maar zwichten voor jouw charmes?

mirjam Misschien is nu het moment aangebroken dat ik je voorstel accepteer en je begin te tutoyeren, Bram.

bram Ik dacht dat je het nooit zou zeggen.

seksscène

Mordechai op

mordechai Bram...

bram Al sinds je geboorte kom je ongelegen, broertje. Maar deze keer is je timing wel bijzonder onfortuinlijk. Zie je niet dat ik in een zeer vertrouwelijke bespreking zit?

mordechai Pappa is dood.

bram In welke zin?

mordechai Dat hij dood is.

bram Pappa? Hoezo is dood?

mordechai Hij is gestorven.

bram ...Nee!... Zeg dat het niet waar is. Zeg alsjeblieft dat het niet waar is. Hij kan niet dood zijn. Dat mag niet. Pappa mag niet dood. Nog niet. Niet nu. Hij moest het zien. Daarvoor doe ik dit allemaal. Ik doe dit allemaal voor hem. Hij moest mijn toeschouwer zijn. Dat was de afspraak. Hij kan niet dood zijn voordat het is voltooid.

allen af

pauze

4. consequenties van het voorafgaand

4.1

Bijeenkomst op kantoor direct na afloop van de begrafenis van Sr.
Aanwezig zijn Bram, Freek en Mirjam.

mirjam Mooi dat de minister er ook was.

freek Zijn vader heeft nog met de oude Moszkowicz samengewerkt.

Herinner je die zaak nog tegen de Drie van Breda?

bram Daar is mijn fiancee te jong voor, Freek.

mirjam Dat heb ik trouwens enorm op prijs gesteld, Bram. Ik had het goed begrepen als je het niet had gedaan. Ik bedoel: je ex-vrouw en je kinderen waren ook in die aula. Het was misschien het moment. Maar dat je me toch officieel hebt voorgesteld als jouw verloofde en dat ik naast je mocht staan bij het in ontvangst nemen van de condoleances, dat vond ik echt een mooi gebaar van je. Dat wou ik heel graag toch even gezegd hebben.

bram Ik kan jou alleen maar dankbaar zijn dat je mij tot steun hebt willen zijn op deze onzalige dag.

Freek neemt de post door.

freek Een telegram van oprechte deelneming van de president van Suriname.

bram De naam Moszkowicz is een begrip in elke bananenrepubliek.

freek Er zijn ook steunbetuigingen van de premier van de Russische Federatie en van de voorzitter van de Italiaanse senaat.

bram Dat bedoel ik.

mirjam En ik wil nog iets kwijt, Bram. Het klinkt misschien aanmatigend, maar...

freek Er is ook een mooie brief van de president van het Internationale Strafhof in Den Haag.

mirjam ...je hebt echt mooi gesproken.

bram Dank je, Mirjam.

mirjam Maar echt. Dat kunnen we natuurlijk wel aan jou overlaten. Dat weet ik. Maar toch. Zo ingetogen, bescheiden en ontroerend. Ik had dat niet verwacht.

bram Je was verrast door de afwezigheid van de mij zo kenmerkende bombast en ijdelheid.

mirjam lachend Ronduit verbijsterd.

freek Zo goed als elk koningshuis van Europa heeft condoleances gestuurd.

bram Heeft onze eigen koning nog wat laten horen?

freek Die brief is twee dagen geleden al binnengekomen. Als een van de eerste. Heb ik jou die niet laten lezen?

mirjam Je vader was geliefd, Bram.

bram Gerespecteerd. Dat is iets anders.

mirjam In elk geval begrijp ik nu pas ten volle hoe groot de naam is die jouw vader heeft opgebouwd, wat dit kantoor representeert en hoe voornaam de erfenis is die hij jou en jouw broer heeft nagelaten.

bram Voornaam is mijn achternaam. Vind je dat een leuke woordspeling? Dat ik die nu pas bedenkt. De dood van mijn vader maakt mij creatief. Vóórnaam, voornaám is mijn achternaam.

freek We snappen hem, Bram.

mirjam Waar is hij trouwens?

freek Wie?

mirjam Mordechai.

freek Hij was in de aula. Ik heb hem gezien. Hij stond achteraan.

bram Waarschijnlijk wilde hij alleen even controleren of pappa wel echt dood is alvorens de champagne te ontkurken.

mirjam Hij was niet bij het condoleren.

bram Overweldigd door emotie, wellicht. Of trouw aan zijn gewoonte om zijn grote broer het vuile werk te laten opknappen. Eén van beide.

mirjam Moeten we ons geen zorgen over hem maken?

bram Als je bedoelt dat hij zeer wel in staat is om domme dingen te doen, maak ik mij al sinds zijn geboorte zorgen over hem.

freek Ik denk dat Mirjam gelijk heeft.

bram Ach, kom op. Waarom denk je dat?

freek Wanneer heb jij hem voor het laatst gezien?

bram Aan het einde van het derde bedrijf, toen hij zo ongelegen opkwam om het ongelegen nieuws te brengen dat pappa dood was.

freek En jij, Mirjam?

mirjam Ik was daar, zeg maar, bij.

freek Ah. Werkelijk ongelegen dus.

bram Typisch mijn broer.

freek En hoe was hij toen? Ik bedoel: hoe was hij eraan toe?

mirjam Daar heb ik eerlijk gezegd op dat moment niet zo op gelet.
Nogal overstuur, geloof ik. Maar om begrijpelijke redenen.

bram Waarom vraag je dat, Freek? Heb jij hem daarna nog gesproken?

freek Nee. Maar kort daarvoor wel. Welke scène was dat? De vierde geloof ik.

mirjam Onze scène was nummer zes. Dat moeten we onthouden, Bram. Dat is onze datum.

freek De vijfde dus. Direct daarvoor.

bram En?

freek Nou.

mirjam Wat heeft hij toen gezegd?

freek Zonder dat ik in al te veel details wil treden, geeft dat gesprek mij aanleiding om jouw zorgen te delen, Mirjam.

bram Hij is heus niet opeens verdwenen. Die gunst zou hij mij nooit willen bewijzen.

freek Weet je dat hij wist dat jullie vader zou sterven?

bram Hoezo wist hij dat?

freek Dat had hij hem verteld.

bram Wist hij dat zelf dan? En waarom heeft hij mij dat dan niet verteld?

freek Ik vermoed dat hij jou niet wilde belasten gezien het feit dat jij met een grote zaak bezig bent.

bram Flauwekul. Hij wilde mij van die zaak afhalen.

mirjam Dat zei hij om jou te stimuleren. Hij had niets liever gezien dan dat je deze zaak zou winnen en hem zou overvleugelen in faam en roem.

bram En wat weet jij hier nou weer van?

mirjam Ik heb met hem gesproken.

bram Iedereen hier heeft onlangs met mijn vader gesproken behalve ik.
Wat is dit voor een raar toneelstuk?

mirjam En wat zou je tegen je vader gezegd hebben?

bram Daar heb jij dan weer gelijk in.

freek Maar jouw broer...

bram Of wacht even. Ik zou hem hebben gezegd dat hij het niet in zijn botte harses moest halen om zomaar opeens dood te gaan. In het derde bedrijf nog wel. Ik heb dit toneelstuk voor hem op de planken gezet en hij is ertussenuit gepiept vóór de grote finale.

mirjam En wat zei Mordechai verder nog, Freek?

bram Hij mist de afloop van de grootste zaak uit de geschiedenis van dit kantoor.

freek Hij maakte een verwarde indruk.

bram Dat vind ik onverteerbaar.

mirjam Wat zei hij dan?

bram Dat neem ik hem hoogst kwalijk.

freek Discretie verbiedt mij daarover al te zeer in detail te treden.

bram Hij moest het zien.

mirjam Ik ga hem zoeken.

Mirjam af

bram Luistert er hier nog iemand naar mij?

freek Ja, Bram. Ik heb je gehoord. Laat het land versted staan en win deze zaak. Schrijf geschiedenis. Doe het voor je vader.

Freek af

bram Jullie begrijpen het niet.

4.2

Bram alleen

aria

bram

Toen ik een kind was, heel erg lang geleden,
toen reed ik op mijn fiets met snelle banden
de heuvel af, steeds sneller naar beneden.
Mijn vader keek. 'Kijk, pappa, zonder handen.'

En in het zwembad op een zomerdag,
toen durfde ik de duikplank te betreden,
omdat ik wist dat pappa alles zag.
En vóór zijn ogen sprong ik naar beneden.

Nu ik mijn oude vader heb begraven,
mis ik van vele dingen dit het meest:
zijn stille ogen die mijn daden zagen.
Van alles is zijn blik het doel geweest.

Toen ik een kind was, heel erg lang geleden,
in onze speeltuin met het groene gras,
toen gleed ik van de glijbaan naar beneden,
omdat mijn vader zag hoe knap dat was.

De meeste dingen die ik heb gedaan,
deed ik voor hem, daar kan ik niet omheen.
Voor hem als toeschouwer heb ik bestaan.
Hij was publiek en regisseur in één.

Nu ik mijn oude vader heb begraven,
mis ik van vele dingen dit het meest:
zijn stille ogen die mijn daden zagen.
Van alles is zijn blik het doel geweest.

Bram af

4.3

Mirjam heeft Mordechai gevonden. Hij is vermomd, verward en, zoals later zal blijken, gedrogeerd. De uiterlijke kenmerken van zijn verval zijn zichtbaar, hoorbaar en merkbaar, maar in deze scène nog op een relatief milde manier. Er moet ruimte overblijven voor een aanzienlijke verslechtering in de komende scènes.

mordechai Je had hier niet moeten komen. Het is beter als je me alleen laat. Het gaat niet zo goed met me.

mirjam Daarom ben ik hier. Ik maak me zorgen over je.

mordechai Dat is nergens voor nodig. Echt niet. Het gaat goed met me. Echt.

mirjam Wil je iets eten? Iets drinken misschien? Ik kan iets voor je halen uit de automaat hiernaast.

mordechai Kun je alsjeblieft weggaan?

mirjam Als het, zoals je zelf zegt, goed met je gaat, kunnen we best even een beetje praten. Ik heb daar behoefte aan.

mordechai Niet nu. Het gaat niet zo goed met mij.

mirjam Dat weet ik, Mordechai. Ik zie het aan je. Wil je mij misschien vertellen waar het aan schort?

mordechai Nee, er is niks aan de hand.

mirjam Weet je dat zeker?

mordechai Ja, maak je geen zorgen. Het gaat goed met mij. Kun je me nu met rust laten? Ik heb er behoefte aan om alleen te zijn.

mirjam Dat snap ik.

mordechai Ga dan.

mirjam Nee.

mordechai Je verdoet je tijd, Mirjam. Ik heb je echt helemaal niets te zeggen.

mirjam Dan zal ik het wel vertellen.

mordechai Wat?

mirjam Wat er mis is met jou.

mordechai Er is echt helemaal niets mis met mij.

mirjam Natuurlijk niet. Dat weet ik. Het is alleen maar logisch dat de dood van je vader je een beetje uit je evenwicht brengt.

mordechai Ik ben blij dat hij dood is.

mirjam Meen je dat? Ik geloof je niet.

mordechai Mijn vader heeft mij eerst gemaakt en toen heeft hij van mij gemaakt wie ik ben. Maar ik ben niet wie ik ben. Ik haat degene die hij van mij heeft gemaakt en daarom haat ik hem. Het beste zou zijn geweest als hij mij helemaal niet had gemaakt. Dan was ik er nu niet geweest om te betreuren dat ik hem niet langer kan haten. En ik gun het hem niet dat ik zijn dood betreur. Daarom ben ik blij dat hij dood is.

mirjam Nietzsche.

mordechai Wat zeg je?

mirjam Nietzsche: 'Het beste is nooit geboren te zijn. Het op één na beste is zo spoedig mogelijk te sterven.'

mordechai Dat is Nietzsche niet. Dat is Schopenhauer. Het is dus nog veel erger dan je denkt.

mirjam Ik dacht aan Nietzsche omdat hij de theorie van de Übermensch in het leven heeft geroepen. Dat is toch zo?

mordechai Ga je daar nu over beginnen?

mirjam Je vader heeft van jou en jouw broer Übermenschen willen maken.

mordechai Dat is een goeie. Dat ik niet lach, zeg. Om zijn eindoverwinning op Hitlers Übermenschen kracht bij te zetten, kweekt hij ze zelf.

mirjam Hij heeft je een identiteit opgedrongen die je niet zelf hebt gekozen.

mordechai Ik ben homo.

mirjam Dat dacht ik al.

mordechai Hoezo?

mirjam Door de manier waarop je naar me kijkt.

mordechai Heel anders dan mijn broer zeker?

mirjam Ja.

mordechai Kun je je voorstellen wat een Übermensch ik ben? Een poot, een mietje, een vieze vuile gore flikker.

mirjam Je hebt nooit jezelf kunnen zijn omdat je vader dat nooit zou hebben geaccepteerd.

mordechai De liefde van mijn leven heeft me ook al afgewezen.

mirjam Freek.

mordechai Hoe weet je dat?

mirjam Dat raadde ik. Kwestie van wegstrepen. Zoveel personages zijn er niet in dit toneelstuk die in aanmerking komen.

mordechai Ja, dat zeg je goed. Een toneelstuk is het. Een vieze, ranzige, vuile, komische tragedie van de allerbovenste plank.

mirjam Als dat zo is, dan hoef je er misschien ook niet zo zwaar aan te tillen.

mordechai Zwaar. Tillen.

mirjam Wat zeg je?

mordechai Ik voel me zwaar. Het lukt me niet om mijn... om mijn... om mijn hoofd op te tillen.

mirjam Wil je even liggen?

mordechai Ik haat alles. Ik haat mezelf. Ik haat deze rol. En ik kan mijn vader er nu niet eens meer de schuld van geven omdat hij zo laf is geweest om dood te gaan. Nu kan ik hem niet eens meer haten. Dat haat ik. Was hij maar doodgegaan in Auschwitz. Dan was dit toneelstuk ons bespaard gebleven. Ik haat Auschwitz nog het meest van alles.

mirjam Ik geloof dat niemand echt een liefhebber is van Auschwitz.

mordechai O, mijn vader wel. Hij zwelgde erin. Zwolg. Hoe zeg je dat? Hij was Auschwitz in hart en nieren. Auschwitz was zijn hele identiteit. Als je hem Auschwitz zou hebben afgenomen, had hij zich geen raad geweten met zichzelf.

mirjam Dat drukt nogal een stempel op de opvoeding, stel ik me voor. Nou ja, sorry. Een beetje stom dat ik dat zo zeg.

mordechai Weet je wat nog de grootste mop is van alles?

mirjam Wat?

mordechai Ze zeggen dat het helemaal niet eens waar is. Dat hij helemaal nooit in Auschwitz is geweest.

mirjam Die geruchten heb ik ook gehoord. Wat weet jij daarvan?

mordechai Kun je je voorstellen? Dan zou hij zijn oorlogsverleden hebben verzonnen om na de oorlog carrière te maken. Dan zou alles een fantasie zijn. Dan zou de hel waarin ik al mijn hele leven brand gebaseerd zijn op een leugen.

mirjam Dus je zegt dat die geruchten waar zijn.

mordechai Ik moet er niet aan denken. Dan zou alles niet alleen onverdraaglijk zijn, maar ook nog eens helemaal voor niets.

mirjam Ik moet gaan, Mordechai.

mordechai Ga dan.

mirjam Pas goed op jezelf, hè. Ik kom snel weer kijken hoe het met je gaat.

Mirjam af

mordechai Ga dan!...Teef... Eén twee drie vier vijf zes zeven, wie kan mij verlossing geven?... Met een hoepeltje erom... Jan Huigen. Jan Huigen... Huichelaar!... Hoer!

Mordechai af

4.4

Bram oefent zijn briljante pleidooi in de zaak tegen De Neus op kantoor voor de spiegel.

bram 'U moet mij vergeven als het wellicht wat ongebruikelijk is, edelachtbare, dat ik mijn pleidooi vooraf laat gaan door enkele overwegingen van persoonlijke aard. Ik kan u verzekeren dat er gedurende de afgelopen tijd, terwijl ik mij voorbereidde op dit proces, heel wat mensen zijn geweest...' ...Persoonlijker. Het moet persoonlijker... '...dat er heel wat dierbare vrienden en goede bekenden uit mijn nabije omgeving zijn geweest die mij de vraag hebben gesteld waarom ik een personage met de reputatie van De Neus zou willen vertegenwoordigen en die er zelfs met zoveel woorden op hebben aangedrongen om zijn verdediging te staken.' ...Goed. Dat trekt de aandacht en het suggereert dat mijn rechtvaardigheidsgevoel bestand is geweest tegen grote druk. Die woorden moet ik laten landen. Dus hier een veelbetekenende pauze inlassen... 'Hoewel ik hun overwegingen kon begrijpen, heb ik geen moment gearzeld om hun druk te weerstaan.' ...Ja, precies. Die druk moet ik benadrukken... 'Nog afgezien van de overweging ...' ...Over- weging had ik al... 'Nog afgezien van de gedachte... Nog afgezien van het eerbare principe dat iedere aangeklaagde zonder aanzien des persoons en zonder diens eventuele reputatie in ogenschouw te nemen in ons rechtssysteem de best denkbare verdediging toekomt, hecht ik eraan te benadrukken dat

ik mij persoonlijk geroepen voelde deze cliënt bij te staan...' ...
Concreter... '...deze eerbare burger bij te staan...' ...Nee dat is too
much. Dat geloven ze nooit... '...deze man van vlees en bloed bij te
staan...' ...Beter niet herinneren aan bloed... '...deze man bij te staan,
die ik heb leren kennen als een persoon met een consequent eergevoel,
omdat ik meer nog
dan in mijn beroepseer geloof in de waarheid.'
...Ta-da!... En dan nu genadeloos de kaart uitspelen van mijn
afkomst... 'U bent ongetwijfeld bekend met het feit dat ik de zoon ben
van een vader die Auschwitz heeft overleefd. Onlangs is hij mij
ontvallen.'
...Emotie tonen, Bram!... 'Onlangs is hij mij ontvallen. Hij is in die barre
oorlogsjaren in omstandigheden waarvan wij ons geen voorstelling
kunnen maken op een haar na aan een premature dood ontsnapt en
uitsluitend en alleen op de been gebleven dankzij zijn geloof en zijn
geloof was een onwrikbaar geloof in de waarheid.' ...Dat slaat nergens
op, maar dat geeft niet. Niemand durft Auschwitz in twijfel te trekken...
'En zo hij mij iets heeft bijgebracht, is het dat geloof dat de waarheid
altijd en desnoods tegen een overmacht van andersdenkenden dient te
zegevieren.' ...Heel goed. En dan nu die onverwachtse overgang.
Freek op
bram Nu even niet, Freek. Ik ben mijn pleidooi aan het voorbereiden.
freek Dat zou tijd worden.
bram Wat zei je?
freek Ik kan je assisteren, als je wilt.
bram Dank je, maar dit is iets wat ik alleen moet doen.
freek Daar was ik al bang voor.

Freek af

bram Waar was ik?... ‘Waarheid etcetera, etcetera, zegevieren.’ Wat een bullshit eigenlijk. Maar goed... Oké, daar komt-ie... ‘De voornaamste reden dat ik tegen alle goedbedoelde raadgevingen van mijn vrienden en collega’s in heb volhard in mijn voornemen om als raadsman op te treden in deze zaak tegen De Neus, is dat...’ ...Ik moet er zeker van zijn dat ik op dit punt de aandacht heb van alle televisiecamera’s. Dat is essentieel... ‘...is dat we in deze zaak te maken hebben met een dubbele... met een tweeledige waarheid...’ ...Nee, ‘dubbele’ is beter. Dan lijkt het twee keer zo groot in plaats van tweesnijdend... ‘...met een dubbele waarheid die boven elke twijfel verheven dient te zijn. Eén kant van de waarheid is dat ik in navolging en op nadrukkelijke instigatie van mijn vader zaliger de rol op mij heb genomen van de gerechtsdienaar die de gerechtigheid niet dient en die de waarheid conform zijn eigen belangen vormgeeft in plaats van hem te dienen en dat ik mij in naam van de waarheid steeds ongemakkelijker voel in deze rol.’

...Een beetje wollig. Daar moet een stevige cowboyzin achteraan...

‘Vroeg of laat komt de tijd dat een man beseft dat hij moet doen wat hij moet doen.’ ...Ja, lekker... ‘De andere kant van de waarheid is dat er zelden in de geschiedenis van de mensheid...’ ...Ja, zet het maar dik aan... ‘...dat er zelden in de geschiedenis van de mensheid een personage over de oppervlakte van de aarde heeft gescharreld dat zich met minder wroeging aan grotere wandaden schuldig heeft gemaakt dan mijn cliënt.’ ...Take that, motherfucker. Verbijstering in de zaal... ‘En nu vraag ik u, edelachtbare: verwacht u van mij dat ik

conform mijn beroepsethos op zoek ga naar vormfouten, gelijk een gauwdief in de menigte op zoek gaat naar muntgeld, dat ik mijn veelvuldige optredens in de media op slinkse wijze misbruik om u te betichten van vooringenomenheid en het hof te wraken, dat ik niet het bewijsmateriaal zelf in twijfel trek dat het Openbaar Ministerie heeft aangedragen, daar dat boven elke twijfel verheven is, maar de wijze waarop het is gekregen en dat ik mijn ziel en intellect verkoop om de waarheid in een obscene theaterstuk opnieuw vorm te geven teneinde vrijspraak te verkrijgen voor mijn cliënt? Denkt u dat ik mijzelf dan nog kan aankijken in de spiegel? Of dienen u en ik hetzelfde doel en aanbidden wij dezelfde gebiedster, die de waarheid is en de gerechtigheid? Is de samenleving meer gediend bij harde werkers, die zich rolvast betonen in een scenario waarin zij niet geloven en die uiteindelijk de oprechtheid jegens zichzelf offeren op het altaar van conformisme, materiële belangen en angst? Of wordt de wereld vooruitgeholpen door de eenling die opstaat en strijd voor de waarheid, ook als dit gevecht zijn persoonlijke ondergang betekent? Ook als dit de laatste zaak is die ik ooit zal bepleiten, en dat zal het zijn, daarvan ben ik mij terdege bewust, edelachtbare, dan pleit ik ervoor om mijn cliënt schuldig te bevinden op alle punten van de aanklacht.' ...Nou ja, aan dat einde moet ik nog een beetje schaven...

Ik heb die rapporten nodig. Ik kan ook nooit iets vinden hier. Waar zijn die rapporten?... Freek!... Freek, kom eens hier... Hij loopt de deur plat hier, maar waar is hij als je hem nodig hebt?

Bram af

4.5

De Neus op bezoek bij Mordechai in diens kantoor

de neus Dus. Ik ben de laatste tijd vaker bij jou op kantoor dan bij mijn bloedeigenste advocaat, verdomd als het niet waar is.

mordechai Heb je het bij je?

de neus Rustig maar, mooie maat van me. Ik zeg altijd maar zo: van rustig rukken breekt het lijntje niet. We zijn inmiddels vrienden toch? Of zeg ik nou te veel?

mordechai Ik zou zelfs bereid zijn te beweren dat jij de enige vriend bent die mij nog rest. Misschien wel de enige die ik ooit heb gehad.

de neus Nou dan. Zie je wel? En als goede vrienden onder mekaar een zakelijke overeenkomst op de wagen zetten, dan blijven het nog steeds wel goede vrienden, als je begrijpt wat ik bedoel. Dat je even vriendelijk naar mekanders welbevinden informeert. Zo van: oude rukker, hoe hangt-ie erbij? Weet je wel. En dat de ander dan zegt: alles kits achter de rits. Of woorden van gelijke strekking, houd me ten goede. Beleefde omgangsvormen, snap je? En dan kun je wel zeggen dat dat loze etiketten zijn van het boekje uit oma's oude doos van hoe en wat hoort het eigenlijk helemaal ook alweer, maar je kunt alles wel zeggen. Deze jongen hecht daaraan. Er is al genoeg narigheid in de wereld, als je begrijpt wat ik bedoel.

mordechai Ja, met mij ook. Dank je. Zo goed? Kunnen we nu overgaan tot de transactie?

de neus Plus dat je dan beleefdheidshalve even informeert naar moeders de vrouw thuis en de rest van de gezegende familie, weet je

wel. Nu kunnen we dat in jouw onderhavige geval skippen, dat snapt deze jongen ook wel, maar dat doet er niet toe. Het gaat om het principe. Of dat je even een gezellig praatje op touw zet omtrent die ouwe van jou. Die is toevallig net de pijp uit, maar ik geef maar een voorbeeld. En dat is heus niet om je... hoe zeg je dat... je neus in des anderenmans zaakje te prakken, begrijp me niet verkeerd. Dat is gewoon een kwestie van beleefde opvoeding. Zo sta ik erin.

mordechai En jouw vader? Ook dood? Mooi. Ben je er net zo rouwig om als ik? Genoeg gekeuveld zo? Of wil je nog meer horen? Zal ik ook nog zeggen dat ik mijn vader haatte en dat ik daarom alle reden zie voor een feestje? O, dat brengt mij trouwens onwillekeurig en geheel toevallig op het volgende. Heb jij de feestartikelen bij je die je beloofd had mee te nemen? Of had ik dat misschien al gevraagd?

de neus Ik heb genoeg slagroom bij me om de taart als de Titanic ten onder te doen gaan in de feestvreugde. Maak je maar geen zorgen.

Maar misschien kun jij ook een kleinigheid voor ondergetekende betekenen, nu ik hier toch ben. Want het geval wil dat ik je iets wilde vragen. Dat jij even een klein brokje informatie invult mijnerzijds. Of is dat te veel gevraagd? Dan moet je het eerlijk zeggen, hè.

mordechai Laten we eerst de deal afhandelen. Daarna mag je me vragen wat je wilt.

de neus Zoals jij hem maar hebben wilt, makker. Behalve dan dat deze jongen al een tijdje langer meedraait in deze business dan de eerste beste dealer die bij wijze van spreken gisteren nog op zijn achterhoofd is gekankerd en dat de ervaring mij heeft geleerd dat klanten vooraf meestal een stuk inschikkelijker zijn qua eerlijk bedoelde antwoorden dan nadat ze eenmaal in hun eerste levensbehoefte zijn voorzien. Nu wil

ik jou geen klant noemen, want je bent een goede vriend, nietwaar.
Maar misschien snap je wat ik bedoel.

mordechai Wat wil je weten?

de neus Aardig van je dat je dat vraagt. Nu je het zo zegt, is er misschien wel een klein puntje van de orde dat jij voor mij kunt ophelderen. Die broer van jou, hè.

mordechai Ja?

de neus Ik vertel je ongetwijfeld de bekende weg als ik zeg dat die jood een klusje voor mij op zich heeft genomen om voor mij een kleinigheid te betekenen waar ik nogal aan hecht.

mordechai Wat is je vraag?

de neus Geinig dat jij daar kennelijk ook zo je vraagtekens achter zet. Want diezelfde vraag zat toevallig net ook bij mij op te boeren als een Indische maaltijd. Hoe is hij onder die hele toestand? Ik zal je vertellen waarom ik dat vraag. Het schijnt dat sommige mensen nogal overstuur kunnen raken als hun vader opeens de tijdelijke pijp voor de eeuwige jachtvelden verwisselt. Schijnt, hè. Heb ik van horen zeggen. Kijk, want ik kan het er gezien de belangen die er voor mij persoonlijk op het spelletje staan natuurlijk niet bij hebben dat die zwaarbetaalde zwetser subtropicaal gaat lopen presteren, begrijp je wel.

mordechai Ik ben er zeker van dat hij evenmin aangeslagen is als ik. Stelt dat je gerust? Kunnen we dan nu zaken doen?

de neus Gerust, gerust is misschien een groot woord. Want ik zal je eerlijk zeggen dat ik er persoonlijk niet helemaal gerust op ben. Maar dat is persoonlijk, hè. Hij heeft me al een keer eerder bij de... hoe zeg je dat... bij de neus genomen door onverwachts een snipperdag op te nemen.

mordechai Hij hecht aan jouw zaak. Hij heeft het nergens anders over.
Dit is voor hem de belangrijkste zaak uit zijn carrière.

de neus Goed om te horen. Ik betaal hem er anders genoeg voor.

mordechai Dat is misschien een van zijn grootste talenten: om zich vorstelrijk te laten honoreren.

de neus Dat brengt mij automatisch op het volgende.

mordechai Ik heb het geld hier. Wil je het natellen?

de neus Maar wat zeg je nu? We zijn vrienden. Ik tel nooit het geld van mijn vrienden na. Want mijn vrienden zijn genoegzaam bekend met mijn reputatie voor in het geval dat er iets niet klopt in de uiteindelijke afrekening en dat ze op eigen initiatief eenzijdig een korting hebben bedongen. Dus. De dubbele hoeveelheid had je gezegd.

mordechai Ik bel je weer als ik meer nodig heb. Ga nu maar weg.

de neus Altijd een waar genoegen om zaken met je te doen, vriend.

De Neus en Mordechai af

4.6

Mirjam alleen aan de telefoon

mirjam Luister. Ik kan je maar heel kort bellen. Maar ik denk dat ik het heb... Ja. Ja, precies... Nou ja, bronnen niet echt. Maar zijn zoon bevestigt het... Nee, die jongste... Mordechai heet die... Ja, nou. Hij zegt dus met zoveel woorden dat zijn vader... ...Dank je. Maar... Dat is heel aardig dat je dat zegt, maar luister... Tot je dienst... Ja, daar zit ik dus een beetje mee. Want... ...Nou, dat is dus een beetje te goed gelukt, als je begrijpt wat ik bedoel. Het is eigenlijk... ...eigenlijk een beetje meer dan dat. We waren zelfs samen op de begrafenis. Kun je je voorstellen? Als een stel. Ik geloof dat ik eigenlijk een beetje van hem ben gaan houden. Misschien een beetje veel ook. Raar hè? Maar leuk raar...

Ja, natuurlijk gaat dat niet ten koste van het werk... Nee, maar maak je geen zorgen. Ik dacht alleen... ...Ja... Nou ja, daar moet ik dus wel rekening mee houden... Nee, die band was natuurlijk buitengewoon problematisch. Ik wil niet zeggen dat hij zijn vader haatte, maar... Dus jij denkt dat ik hem daar alleen maar een plezier mee doe?... Oké... Dus jij denkt dat we het kunnen publiceren?... Vind je niet dat... Goed... Sorry dat ik je onderbreek, maar ik moet nu ophangen. Hij komt eraan... Ja. Jij ook. beëindigt het telefoongesprek

Bram op

bram Was je met je opdrachtgever aan de telefoon?

mirjam Ja, schat.

bram Gaan ze publiceren dat wij op schandalige wijze het bed met elkaar delen?

mirjam Ik heb ze al onze smerige geheimen verteld.

bram Toch niet ook wat jij met je tenen doet als ik het geheime woord zeg?

mirjam Jawel, vooral dat.

bram Maar dan heb je toch wel verzwegen wat je vannacht tegen me zei toen ik je optilde en omdraaide?

mirjam Dat is misschien nog wel het sappigste detail. Natuurlijk heb ik dat niet verzwegen. Daar smult mijn opdrachtgever van.

bram Ik kan niet wachten om die opwindende lectuur tot mij te nemen. Ik word al tamelijk geil van het idee alleen al.

mirjam Ik houd van je, Bram.

bram Weet je, lieve schat. Ik wil je een voorstel doen. Als dit allemaal voorbij is, hebben we volgens mij een lange vakantie verdiend, jij en ik.

mirjam Het is lief dat je dat zegt. Maar het zal nooit voorbij zijn. Ik ken je. Maar dat geeft niet. Een korte vakantie is ook goed.

bram Nee, je vergist je. Ik moet nog één ding doen. De grootste zaak uit mijn leven en uit de geschiedenis van dit kantoor nadert zijn ontknoping. Daarna is het afgelopen.

mirjam Daarna zal er weer een andere grote zaak komen. Je bent een Moszkowicz.

bram Het is tijd dat ik een Bram word.

mirjam Dan nemen we vakantie van je achternaam.

bram Dat is precies wat ik bedoelde, Mirjam.

mirjam En waar gaan we dan naartoe op vakantie?

bram Waarheen jij maar wilt. Jij bent mijn gebiedster en schinkster van al het goede. Jij mag kiezen.

mirjam We kunnen ook in bed blijven.

bram Ik wist dat het een uitstekend idee zou zijn om de keuze van de bestemming aan jou over te laten.

Bram en Mirjam af

4.7

Mordechai alleen, totaal naar de klote
mordechai Ik ben getroebleerd. Troebel ben ik. Troebel troebel
troebidoebidoe... Nee, Mordechai, je kunt niet zo doen. Herpak jezelf.
Ik ben Mordechai niet. Hoe heet je dan? Ik ben geen Moszkowicz. Ik
ben licht, niet zwaar, maar licht als een vlinder die fladdert naar het licht
als een lichte vlinder. Herpak jezelf. Adem in, adem uit. Adem in, adem
uit. Ja, zo... Ik krijg geen adem... Hangt het zwembad ondersteboven
of lig ik ondersteboven in het zwembad? Ik kan de bodem niet zien. De
bodem. Ja, de bodem, zei ik. Hoor je mij? Alles is troebel. Maar je kunt
toch wel luisteren?... Lieve bodem. Lieve, lieve bodem... Waarom is het
hier zo nat in het zwembad? Wat is dat allemaal voor smerige
nattigheid? Heb je in je broek geplast? Nat nat nat. Je ligt hier gewoon
in je eigen pis... Infaam en abject. Wat is dit voor toneelstuk? Het is, om
met mijn broer te spreken, infaam en abject. Ik klaag jullie allemaal aan.
Jullie kunnen mij niet zo ten tonele voeren, creperend in mijn eigen pis.
Het is een aantasting van mijn goede naam. Moszkowicz is de naam.
Horen jullie dat? Mosz-ko-wicz. Ik sleep jullie voor de rechter. Jullie
allemaal. Wat zeggen jullie? Jullie zijn maar acteurs? Gaan jullie nou op
jullie knietjes liggen smeken dat ik jullie niet allemaal helemaal
kankerkapot ga procederen omdat jullie maar acteurs zijn? Omdat jullie
alleen maar een rolletje spelen? Maar wat denken jullie wel? Ik ben zelf
ook acteur. Ik speel maar dat ik mezelf niet ben en dat ik hier in mijn
eigen pis lig. Dit is allemaal neppis. Heus. Echt waar. Ruik maar. Ik ben

ook acteur. Het is allemaal fictie. Maar dat is geen excuus... Fictie is geen excuus.

Sr. op

mordechai Excuus.

sr. Je hoeft je helemaal nergens voor te excuseren, mijn zoon.

mordechai Jawel, ik moet mij voor alles excuseren. Voor alles wat ik ben en wat ik niet ben.

sr. Je bent mijn zoon. Je bent een Moszkowicz.

mordechai Ik kan het niet. Die strijd is te zwaar voor mij.

sr. Oorlog is de vader van alles.

mordechai Maar was u trouwens niet dood?

sr. Mijn ziel is in Auschwitz gestorven.

mordechai Droom ik u? Of bent u een of ander spook of zo?

sr. Ik ben wie je wilt dat ik ben.

mordechai Dat is niet waar. Dat bent u nooit geweest. En kijk eens wat ervan gekomen is? Ik lig nu te creperen in mijn eigen pis.

sr. Nu begrijp jij mij. Nu weet je wat het betekent om in Auschwitz te zijn.

Sr. af

mordechai Ik heb mij nog nooit eerder zo dicht bij u gevoeld, vader...

Vader?

black-out

5. slotbeschouwing

5.1

Bram en De Neus op kantoor

de neus Zo dan. Aan ondergetekende dus de eer om de laatste bel af te trappen voor het slotbedrijf van dat toneelstukje van jullie. Bram Moszkowicz The Musical. Nou, we hebben wel een lekkere pot gelachen, ja toch niet dan?

bram Hoewel het altijd een groot genoeg is je te zien, beste vriend, is je timing deze keer bijzonder punctueel en je komst uiterst gelegen. We zijn aanbeland bij de grote climax. Jouw zaak, die de grootste zaak is uit mijn carrière en uit de geschiedenis van dit kantoor, zal, zoals je ongetwijfeld weet, binnen afzienbare tijd voorkomen. Ik kan je verzekeren dat ik tot op de tanden ben gewapend en tot in de kleinste details voorbereid, maar het kan geen kwaad om gezamenlijk de puntjes nog even op de i te zetten. Daarvoor is dit een uitgelezen moment.

de neus Moet ik van mijn kant even het ei kwijt dat het ook voor deze jongen een waar genoeg was om een vlotgebekt rolletje te mogen weghappen in jullie schouwspel. Maar het woord 'genoegen' zegt het al: genoeg is genoeg.

bram De strategie die ik voor ogen heb, laat zich wellicht het beste omschrijven als een soort drietrapsraket. Herinner jij je die mop nog die ik jou heb verteld over de jager en de beer?

de neus Heb je berenpoep in je oren of zo? Nou weet ik natuurlijk uiteraard donderend goed dat ik jou in eerste instantie had ingehuurd met die tokus van je om te lullen als een brugwachter, maar als jij van jouw kant nou ook eens een klein momentje die satellietontvangers van je zou laten uitspuiten om te luisteren, zou het misschien tot die joodse balkenbrij van jou kunnen doordringen dat die drietrapsraket van jou als een natte scheet van een losse flodder door het herentoilet gespoeld kan worden en dat die dierenvriend en die teddy het helaas tenenkaas zonder ondergetekende assistentie zullen moeten stellen.

bram Vergeef me, goede vriend. Je drukt je zoals gewoonlijk erg bloemrijk uit. Ik ben even verdwaald geraakt in je exacte bedoelingen.
de neus Laat ik het dan zo zeggen. Er is, zoals het spreekwoord zegt, een tijd van komen en een tijd van opsoedekankeren. En nu is deze jongen na overrijp beraad tot de conclusie gekomen dat hij niet meer meedoet in de komedie die jij van plan bent op te voeren.

bram Ik weet niet zeker of jij goed hebt begrepen dat veroordeling of vrijspraak desnoods bij verstek kan plaatsvinden. Je zaak wordt hoe dan ook behandeld.

de neus Ja, maar niet door jou.

bram Met die uitspraak verras je mij een beetje. Verklaar je nader.

de neus Lijkt mij eigenlijk zo logisch als één plus één krikken is. Hè, Bram? Daar weet jij alles van. Toch? Dat ten eerste. Nou gunt deze jongen jou natuurlijk al het zogenaamde levensgeluk van de wereld, daar niet van, maar daar het mij ter ore is gekomen dat jij de laatste tijd

meer ogen hebt voor de mamaloeka's van je mokkeltje dan voor de kleine lettertjes van het strafboek van wetspraak, dacht ik bij me eigen: goh, dacht ik, laten we onze gabber Bram ook zijn verzetje gunnen op zijn oude dag en hem daarbij zo min mogelijk storen. Hij moet er al zijn hele hoofd bijhouden, dacht ik, om die slappe vaatdoek van hem in de vlaggenstok gehesen te houden, dus daarbij kan hij mijn juridische ongemakjes missen als een boer met kiespijn. Dat dacht ik. Zie je wel dat ik helemaal niet zo kwaad ben als ze zeggen over mijn reputatie? bram Ik kan je met klem verzekeren dat mijn privéleven op geen enkele wijze interfereert met mijn zakelijke verplichtingen.

de neus Eigenlijk was dat ook alleen nog maar een bijzaak. Want daarop vervolgens ben ik, met dat akkefietje van jou in mijn achterhoofd dat je ons vorige afspraakje met de rechterlijke macht doodleuk was vergeten, eens even hier en daar wat dingetjes gaan informeren voor alle zekerheid.

bram Dat was een doelbewuste strategische keuze. Dat had ik je al uitgelegd.

de neus Dat wil ik dan op zich nog wel geloven, ook al geloof ik er geen hol van. Maar zo heb ik nog een paar zorgenkindjes ontdekt. Ten eerste hol je natuurlijk met die grote voeten van je waarop je leeft kneiterend hard op een faillissement af, maar daar zeg ik niets nieuws. Dat zijn jouw zaken, dat is dan ook wel weer waar, maar ik ga al lang genoeg mee in mijn business om te weten dat een kat die in het donker door de deurwaarder wordt geknepen, bijzonder rare sprongen kan maken.

bram De financiële positie van de maatschap Moszkowicz Advocaten is jouw zorg niet. Sta mij toe jou er ten overvloede aan te herinneren dat jij de debiteur bent in onze overeenkomst.

de neus Daar heb jij dan weer gelijk in. Maar toch. Waar rook is, staat de boel in de hens en waar schulden zijn, is de gouden succesformule nog niet gevonden, zullen we maar zeggen. Zou jij een pakje boter kopen in een failliete supermarkt? Nou dan. Dat wou ik maar zeggen. Plus nog een dingetje. Het schijnt dat jij je puntjes niet hebt gehaald, Bram.

bram Dat betreft een louter administratieve kwestie die de Deken en de Orde van Advocaten nog meer in verlegenheid brengt dan mij.

de neus Dat kan zo zijn. Maar al met al met al maakt het hele plaatje geen bijzonder professionele indruk, dat zul je met mij eens zijn. En ik kan natuurlijk niet hebben dat ik in al mijn onschuld per ongeluk de bak in word gedraaid omdat mijn advocaat toevallig als een ondeugende schooljongen aan zijn oor de klas uit wordt gehaald en op zijn knietjes bij de conrector op kantoor een flinke salami strafwerk in het mondje krijgt gedouwd om eens nadenkend op te gaan sabbelen. Begrijp je wat ik bedoel?

bram Ik ben Bram Moszkowicz. Niemand kan mij iets maken.

de neus Grappig dat jij dat zegt. Want toen ben ik daar ook eens even over gaan nadenken, over die dikke achternaam van jou. Ik ben misschien wel dom, maar ook niet achterlijk. Dus toen heb ik een klein theorieetje bedacht. Ik heb je broer leren kennen, wist je dat? Puur als vanwege zakelijk. Die jongen had wat verdriet weg te slikken, zullen we maar zeggen, vanwege die ouwe van jullie. Heeft trouwens dezelfde achternaam, die broer van jou. En jullie vader ook. Wist je dat? En toen ben ik mij dus gaan afvragen: is dat toevallig of zit daar systeem achter? Vandaar. Die broer van jou wil helemaal geen advocaatje spelen. Maar hij werd nogal gepusht door jullie vader, hè. En toen dacht

ik dus bij me eigen: mijn goede vriend Bram, dacht ik, zit natuurlijk eigenlijk in precies hetzelfde schuitje te poeren met die achternaam van hem. Die wil er misschien eigenlijk ook gewoon vanaf. Wat heeft hij er eigenlijk helemaal bij te winnen om die zaak van mij te winnen?

Misschien wil mijn goede vriend Bram er eigenlijk wel uit met een feestelijke knal en gebruikt hij mijn mediagenieke geval om de hele bliksemse boel te verknallen, weet je wel. Dan past dat vergeten afspraakje van laatst ook opeens in het plaatje. Plus dat getrut met die spaarpunten van die winkel met dekens. Zo zat ik dus een beetje te denken bij mijn eentje. Nou heb ik natuurlijk ongelijk, dat weet ik ook wel. Maar stel, dacht ik. Stel dat er een diepe putlucht van waarheid in de bodem van die theorie zit en dat ik een advocaat heb ingehuurd die mijn zaak expres wil verliezen, dan zou ik van mijn kant die advocaat in kwestie op berenjacht moeten sturen in de eeuwige jachtvelden en dat kan ik mijn goede vriend Bram niet aan doen. Dat vinden we geen van beiden leuk. Hij nog minder dan ik. Dan kan mijn goede vriend Bram beter maar voor alle zekerheid tegen zichzelf in bescherming nemen en mijn heil zoeken bij een hooggeschatte collega van hem. Vandaar.

bram Ik ben buitengewoon teleurgesteld over je beslissing.

de neus Die laatste verloren uurtjes die je nog in de voorbereiding van je historische nederlaag hebt gestoken, kun je nog bij mij declareren. Zo ben ik dan ook wel weer getrouwd. En dan zal mijn nieuwe advocaat jou wel een kattenbelletje doen toekomen als wat betreft de overdracht van de dossiers en die shit.

bram Wie? Wie heb je gevonden?

de neus Mr. Meijer.

bram Ach.

de neus Is daar iets mis mee?

bram Mr. Meijer is een gewaardeerd confrater. Hij is... hoe zal ik dat zeggen... degelijk.

de neus Precies wat deze jongen nodig heeft. Het zal een verademing zijn.

De Neus af

bram naar de coulissen We weten allemaal dat je schuldig bent. Je zaak zal kansloos zijn.

de neus vanuit de coulissen En daar kom je nu mee. Zie je wel dat je de hele tijd alleen maar een achterlijk toneelstukje liep op te voeren naar deze jongen toe? Je zou acteur moeten worden. Je hebt er talent voor.

5.2

Freek en Mirjam vervoegen zich bij Bram op zijn kantoor voor overleg.
mirjam Wat is er, schat? Is er iets? Je ziet een beetje bleek. Een beetje
pipsebibs.

bram De Neus was hier net.

freek Heeft hij zijn zaak bij je weggehaald?

bram Hoe weet je dat?

freek Ik had zo'n voorgevoel. Hij heeft het nooit... hoe zeg je dat... heel
sportief kunnen opvatten dat je niet bent komen opdagen op de
preliminaire hoorzitting.

bram Blijkbaar.

mirjam Nou ja, misschien is het beter zo. Toch? Het was op zijn zachts
gezegd geen eenvoudige zaak om te winnen.

bram Er zijn veel dingen die jij niet kunt begrijpen, Mirjam.

mirjam Waarom praat je zo? Dat is niet lief.

bram Sorry, sappig soppeloentje van me. Maar deze zaak ging om iets
groters dan jij kunt weten. De Neus heeft mij zojuist mijn grande finale
ontzegd.

mirjam Hoe bedoel je dat?

freek Sorry dat ik jullie romantisch onderonsje moet verstoren. Maar het
stelt ons ook voor een vrij urgent praktisch probleem.

bram Ik weet het, Freek.

mirjam Wat dan?

freek Het was een grote zaak.

bram De grootste uit de geschiedenis van dit kantoor.

freek Ook in financieel opzicht, als jullie mij willen vergeven dat ik de noodzaak zie om dit banale aspect te belichten.

mirjam Is geld echt zo belangrijk?

freek Nogal. We hebben er andere zaken voor afgehouden en de financiële situatie was al niet bepaald rooskleurig, om het zacht uit te drukken.

bram Zeg het maar, Freek.

freek Zonder de inkomsten van De Neus zie ik eigenlijk geen mogelijkheid om het technisch faillissement van Moszkowicz Advocaten af te wenden.

mirjam Is het zo erg?

bram Je vindt er wel wat op, Freek. Ik vertrouw op je.

mirjam Hoe noemde Mordechai jou nou ook alweer laatst? De Giotto van de parallelle administratie. De Caravaggio van de boekhoudkundige clair-obscur. De Michelangelo van de schijnconstructies.

bram lacht Zei mijn broer dat?

freek Dan is er nog een punt van zorg dat onze aandacht vraagt. haalt een brief tevoorschijn en overhandigt die aan Bram

mirjam Wat is dat?

bram leest en knikt Ja.

freek Je kunt niet zeggen dat we je niet hebben gewaarschuwd.

bram Nee.

mirjam Mag ik die brief ook zien?

bram Dit was het dan.

freek De Deken deelt mede dat hij namens de Orde van Advocaten besloten heeft om mr. Bram Moszkowicz te schrappen van het tableau.

mirjam Nee... Maar dat kunnen ze toch niet zomaar doen? Ik bedoel, daar gaan wij uiteraard tegen in beroep. Daar gaan wij ruchtbaarheid aan geven. We gaan...

bram Laat maar, Mirjam. Het is afgelopen.

mirjam Maar ik weiger dat te accepteren.

bram Ik heb er doelbewust op aangestuurd, schatje. Alleen had ik het mij wat... hoe zeg ik dat... grootser voorgesteld. Ik wou eruit met een knal. Het idee was dat dit besluit van de Deken pas zou vallen na mijn spraakmakende optreden in de zaak van De Neus. En mijn idee was dat mijn vader dit alles zou hebben meegemaakt. Maar dat is dus allemaal een beetje anders gelopen. Je kunt niet alles hebben. Nu ga ik eruit met een sissend nat scheetje. Het zij zo. Het belangrijkste is dat ik eruit ga. Zullen we onze vakantie gaan plannen, Mirjam?

mirjam Ik ben heel even een klein beetje sprakeloos, als je het niet erg vindt.

bram Dan stel ik voor om de vergadering te sluiten. Tenzij je nog wat hebt, Freek.

freek Gezien de omstandigheden zie ik geen andere keuze dan onder dankzegging voor het genoten vertrouwen en met diepe spijt mijn ontslag in te dienen. De lopende zaken zal ik nog afhandelen.

bram Ik begrijp het, Freek. Aanvaard. Je bent vrij. Verder nog iets?

freek Dat ligt eraan.

bram Wat ligt waaraan?

freek Er is toevallig een opmerkelijk artikel verschenen in de krant van vandaag. Maar ik weet niet of het raadzaam is om jouw aandacht daarop te vestigen.

bram Wat voor een artikel?

freek Misschien kunnen we dat aan Mirjam vragen.

mirjam O, hebben ze het gepubliceerd?

freek Nogal.

bram Is dat het geheime, schandalige stuk dat jij als undercover-journaliste over mij hebt geschreven?

mirjam Ja.

freek O, dus je wist ervan.

bram Heb je het bij je? Mag ik het lezen?

freek Ik weet niet zeker of je dat wel wilt, Bram.

mirjam Ja, geef op. Laat het hem lezen.

freek Weet je dat zeker, Mirjam?

mirjam Natuurlijk. Ik wil dat Bram het leest.

freek Zoals je wilt, Mirjam. haalt het artikel tevoorschijn en overhandigt het aan Bram

Bram leest. Kijkt Mirjam aan. Zegt niets. Leest. Verfrommelt het stuk en werpt het met een woedend gebaar weg.

mirjam Wat is er, Bram? Vind je het niet goed geschreven? Bevalt de stijl je niet? Ik weet ook heus wel dat ik in vergelijking met jouw stilistische vermogens...

bram Het is infaam en abject.

mirjam Dat zeg jij altijd over alles. lacht onhandig

bram Ik wil je niet meer zien, Mirjam.

mirjam Maar...

bram Je kunt iemand zijn kampverleden niet afnemen. Er zijn dingen die je gewoon niet kunt maken. En ik snap niet dat jij dat niet snapt.

mirjam Maar wacht even, Bram. Ik dacht...

bram Mijn vader is op zijn zevende met zijn vader, moeder, broer en zus voor de nazi's gevlucht van Essen naar Maastricht. Het gezin werd in 1942 gedeporteerd naar Auschwitz. Mijn vader heeft het kamp als enige overleefd. Hij had een nummer op zijn arm getatoeëerd. Bij thuiskomst in Maastricht trof hij NSB'ers aan in zijn ouderlijk huis. Hij is toen door de overburen opgevangen. Hij was toen negentien jaar. Hij was getraumatiseerd. Dit trauma is de wortel van alles wat hij daarna heeft gedaan. Het is het beginpunt van deze hele tragedie. Je kunt dit niet ontkennen.

mirjam Maar je broer...

bram Er werd bij ons thuis nooit over gesproken. Het was een taboe. Dus mijn broer weet van niets. Hij kán er niets van weten. En het is niet alleen belabberde riooljournalistiek om hem als enige bron op te voeren voor zo'n verstrekkende conclusie, het is ook beneden alle peil dat jij, dat uitgerekend jij, Mirjam, zulke gevoeligheden op een meedogenloze wijze ondergeschikt maakt aan je ambities. Ik begon echt van je te houden, maar daar heb ik nu spijt van. Je hebt laten zien wie je werkelijk bent en ik schrik van die aanblik. Ik walg ervan.

mirjam Maar Bram, je haat je vader.

bram Dat kan wel zo zijn, maar dat heeft er niets mee te maken.

mirjam Ik dacht je plezier te doen door zijn slechtheid aan te tonen. Dat dacht ik echt.

bram Ten eerste heb je niets aangetoond, maar ben je klakkeloos afgegaan op walgelijke geruchten. Ten tweede wil het feit dat ik denk dat mijn vader een slecht mens was niet zeggen dat ik het accepteer dat jij dat zegt. Dat ik hem heb gehaat, betekent niet dat ik niet uit mijn

vel barst van redeloze woede als anderen het in hun botte hersens durven te halen om kwaad over hem te spreken. Hij blijft wel mijn vader.
mirjam Ik geloof dat ik je reactie een beetje verkeerd heb ingeschat. Laat mij jou mijn excuses aanbieden. Maar misschien kan ik uitleggen dat...

bram Jouw excuses zijn niet aanvaard. Je bent ontslagen. Je kunt gaan.

mirjam Maar Bram, onze vakantie dan? Ik ben toch jouw sappige soppeloentje? Weet je nog wat ik doe met mijn tenen, als jij...

bram Verdwij uit mijn ogen. Freek, kun jij zo vriendelijk zijn om de dame uitgeleide te doen?

Bram af

freek Ben je tevreden over de reactie op je publicatie?

mirjam in tranen Klootzak.

freek Je kunt beter gaan.

mirjam Hoe had ik zo dom kunnen zijn? Ik heb alles verpest.

freek Dat kun je wel zeggen ja.

Freek af

5.3

Mirjam alleen. Zij zou haar telefoon vast kunnen houden, als
reminiscentie aan eerdere scènes, zonder hem te gebruiken.

aria

mirjam

Ik weet het, het is best een raar verhaal.
En mijn vriendinnen zullen niet geloven
dat ik erin getrapt ben, helemaal,
en mij van alles heb laten beloven.

Ik weet het, ik heb ook de schijn niet mee.
Het mokkeltje valt voor een oude man
met status, geld, bekend van de tv.
Het is best een klassieker, daar niet van.

Natuurlijk is zo'n vent niet serieus.
Voor hem ben jij een knapperige snack,
een tussendoortje. Hij heeft alle keus.
Ik hoor het hen al zeggen: ik was gek.

Maar als ik denk aan alles wat we zeiden,
zijn ogen, warme handen en zijn stem,
dan zag ik echt een toekomst voor ons beiden.
Het klinkt best raar, maar ik hield echt van hem.

Ik moest zo nodig alles zelf verkloten.
Ik heb alleen maar aan mezelf gedacht.
Ik ben in mijn ambities doorgesloten.
En kijk waartoe dat mij nu heeft gebracht.

Ik zal hem godverdomme nog gaan missen
en heel ons onwaarschijnlijk samen zijn.
Ik zal herinneringen moeten wissen,
want de herinneringen doen me pijn.

Mirjam af

5.4

Freek alleen op kantoor. Hij ruimt zijn bureau leeg.

aria

(eventueel dezelfde melodie als de aria van Mirjam)

freek

Ik weet het, er zijn lange zomerdagen

en uitjes naar het park met het gezin.

Ik kan gaan vissen of gaan hartenjagen.

Of niets doen. Daarin heb ik heel veel zin.

Ik heb nog zoveel boeken niet gelezen.

Ik ben aan veel muziek niet toegekomen.

Ik hoef verveling geen moment te vrezen.

Ik kan van zoveel tijd alleen maar dromen.

Want alles is belangrijker dan werk.

De wereld duizelt buiten het kantoor.

Ik weet het. Het zijn feiten. Maar ik merk

dat ik me voel of ik een vriend verloor.

Na al die jaren tussen deze muren

is deze baan niet meer verloren tijd,

iets wat ik heb gedaan en moest verduren,

maar onderdeel van mijn identiteit.

Ik zal het godverdomme nog gaan missen
om te besluiten over elk dossier
terwijl ik op de kade zit te vissen
met uitzicht op de Middellandse Zee.

5.5

Mordechai komt onverwachts binnen bij Freek op het kantoor. Hij ziet er beter uit dan in het vorige bedrijf, maar hij is zichtbaar nog niet helemaal de oude. Hij is timide. Zijn zelfvertrouwen is geknakt. Hij houdt zich groot. Hij wil geen slechte indruk achterlaten.

mordechai Freek...

freek Mordechai! Hoe gaat het met je? Of kan ik dat maar beter niet vragen?

mordechai Ik ben gekomen om afscheid te nemen.

freek Hoezo? Ga je weg?

mordechai Jij dan niet?

freek Er is hier niet zo heel veel meer te doen.

mordechai Precies. Dit is het dan. Dit is dus het laatste bedrijf. Als het doek al niet is gevallen. Heb ik het goed begrepen dat Moszkowicz Advocaten niet meer bestaat?

freek Je broer is geschrappt van het tableau. De maatschap is failliet. Het kantoor is te koop gezet. De inboedel is al grotendeels weggehaald, zoals je ziet.

mordechai Dit is wat er rest van het levenswerk van mijn vader. Hij is twee keer gestorven, zijn ziel in Auschwitz en zijn lichaam hier in Amsterdam. De tijd tussen zijn beide uitvaarten in heeft hij volledig gewijd aan zijn missie om zijn naam te laten voortleven. Wanneer dit pand eenmaal bij opbod is verkocht, halen ze de gouden letters van zijn naam van de gevel en rest er van zijn streven, dat twee generaties ten gronde heeft gericht, niets dan de herinnering aan een bizar toneelstuk.

freek Ik heb zelf ontslag genomen, ook al was het resultaat zonder die beslissing precies hetzelfde geweest. Maar zo voeg ik mijn naam tenminste niet toe aan de lange lijst van schuldeisers.

mordechai Chic.

freek Dat was wel het minste wat ik kon doen na al die jaren.

mordechai Was iedereen maar zo rolvast als jij.

freek Ik zal de anderen roepen.

mordechai Nee, Freek. Liever niet. Ik wil alleen van jou afscheid nemen.

freek Zoals je wilt.

mordechai Dus.

freek Ik apprecieer het gebaar. Echt.

mordechai Ik wil je ook graag mijn excuses aanbieden.

freek Waarvoor?

mordechai Voor laatst.

freek Dat is nergens voor nodig, Mordechai.

mordechai Ik wilde je niet in verlegenheid brengen.

freek Ik zou in feite eigenlijk gevlijd moeten zijn, schat ik zo in.

mordechai Ja.

freek Ik schrok hooguit een beetje van je eerlijkheid. Ik was eerlijke mensen misschien een beetje ontwend geraakt na al die jaren op dit kantoor.

mordechai Eerlijkheid is een handicap in deze maatschappij. Het is beter om rolvast te zijn.

freek En wat ga jij nu doen?

mordechai Ik weet het nog niet. Misschien is het beter als ik een tijdje naar het buitenland ga. Amerika of zo. Ik zie wel.

freek Het ga je goed, mijn lieve vriend.

mordechai Ik wou je heel graag nog één ding zeggen, Freek.

freek Wat? Vertel.

mordechai Ik heb het opgezocht. Het is Kimi.

freek Wat is Kimi?

mordechai Räikkönen. Hij heet Kimi. Kimi Räikkönen. Ik kan me niet meer precies herinneren of dat betekent dat jij gelijk had of ik, maar ik wou het je toch heel graag zeggen. Voor alle eerlijkheid.

freek Dank je wel. Dat waardeer ik zeer.

omhelzing

Freek en Mordechai af

5.6

Bram alleen. Slotpleidooi.

bram Alles overwegende, edelachtbare, ...rest mij geen andere keuze dan te komen tot de navolgende conclusies... Leden van de jury,... het heeft geen zin om te ontkennen dat ik schuldig ben. De gemaakt fouten en de begane misstappen zijn mij persoonlijk aan te rekenen en daarbij kunnen we de verzwarende omstandigheid in overweging nemen dat ik het onheil willens en wetens, bij mijn volle verstand, en zeer nadrukkelijk met opzet, over mijzelf en anderen heb afgeroepen... Spijt heb ik niet, of het moet zijn dat het mij oprecht spijt dat het mij door de loop van de gebeurtenissen niet vergund is geweest om mijn misstappen de grandeur te verschaffen die bij mijn rol zou hebben gepast en om nog iemand diep te kwetsen met mijn gedrag. Uiteraard doel ik hier op mijn vader... Terwijl ik hier aldus mijn schuld voor u bepleit, geef ik u in overweging dat het alleszins in mijn vermogens zou liggen om het tegenovergestelde te doen en u met de glans van mijn woorden in een elegant bouwwerk van redeneringen van mijn onschuld te overtuigen. Ik zou u zelfs met de zachte krachten van mijn retorica zover kunnen krijgen om sympathie op te brengen voor mijn overwegingen en mijn persoon. Leden van de jury, ik doe dat niet. Ik zie af van een dergelijke demonstratie van mijn talenten ten faveure van mijzelf, omdat het naar mijn vaste overtuiging tijd is voor de waarheid. In mijn hele leven en in het hele toneelstuk waarvan u getuige bent geweest, heeft het aan oprechtheid ontbroken en ik ben tot de – toegegeven, nogal verlate – conclusie gekomen dat oprechtheid jegens

mijzelf de essentie zou moeten zijn van al mijn daden... Daarom pleit ik schuldig... Leden van de jury, als uw rechtbank dat toestaat, zou ik graag een allerlaatste getuige oproepen. Het betreft mijn vader.

Sr. op

sr. Ik ben teleurgesteld in je, zoon.

bram Zo, vader. Bent u daar eindelijk? Het zou tijd worden. Als u maar weet dat ik niet in spoken geloof.

sr. Ik heb daarentegen altijd in jou geloofd.

bram Dat is niet waar. Het enige waarin u altijd hebt geloofd, is het beeld dat u van mij hebt geschapen.

sr. Je zou me dankbaar moeten zijn.

bram U beweert dat ik u dankbaar moet zijn voor een opgedrongen leven dat niet het mijne is. Ik weet dat u het nog meent ook.

sr. Zeg me wat je te kort bent gekomen.

bram Liefde ben ik te kort gekomen.

sr. Liefde? Je bent toch geen homofiel zoals je broer?

bram Als u dat soort dingen zegt, valt het mij zwaar om boos op u te blijven omdat u zo laf bent geweest om dood te gaan.

sr. Ik heb mijn ogen gesloten omdat ik wist dat jij alles zou verliezen wat ik heb opgebouwd.

bram Maar u wist niet dat ik dat expres zou doen. En ik deed dat expres voor u. De bedoeling was dat u het allemaal zou zien. Daarom ben ik woedend dat u bent gestorven.

sr. En ben je tevreden met het resultaat van je zelfdestructie, mijn zoon?

bram In elk geval ben ik nu vrij.

sr. Vrijheid! Wat is vrijheid? Dat is een woord voor meisjes met bloemetjes in hun haar en mannen met motoren. Vrijheid is een modegril. Denk je dat er in Auschwitz vrijheid was?

bram Weet u dat er mensen zijn die beweren dat u nooit in Auschwitz bent geweest? Dat u dat hebt verzonnen om na de oorlog carrière te maken? Dat u, precies zoals u mij een fictieve rol hebt voorgeschreven, zelf een rol heeft gespeeld die gebaseerd is op een leugen?

sr. Als dat zo zou zijn, zou dat een geheim zijn dat ik heb meegenomen in mijn graf.

bram Dat is lekker makkelijk, hè, voor een spook. We hebben het van spoken maar te accepteren als ze zwijgen als het graf.

sr. Alles wat jij na mijn dood hebt gedaan, geeft mij gelijk in alles wat ik vóór mijn dood heb gedaan. Bij ontstentenis aan mijn regie heb je jezelf geblameerd en je hebt dat met opzet gedaan uit misplaatst puberaal verzet. Een waardige zoon van zijn vader zou dankbaar zijn voor een door zijn vader waardig uitgestippeld leven.

bram Ik walg van dat toneelstuk.

sr. En nu? Hoe ziet het geweldige leven dat je voor jezelf voor ogen had eruit nadat je mijn naam hebt bezoedeld?

bram Ik zal precies doen wat u mij hebt geleerd te doen. Ik zal rollen spelen als acteur. Maar tenminste zal ik eindelijk vrij zijn om een andere rol te spelen dan het personage dat u van mij hebt gemaakt.

sr. Haat je mij, mijn zoon?

bram Niet opeens sentimenteel gaan doen na uw dood. Dat had u eerder moeten bedenken. Daarvoor is het nu te laat. Ik wil u niet langer haten. Ik wil het leven dat door mijn haat voor u is getekend, eindelijk achter mij laten. U verdient mijn haat niet langer. Dat zou te veel eer

voor u zijn. Ik wil u negeren, precies zoals u mij hebt genegeerd door uw ogen voor mij te sluiten.

sr. Je weet dat je je nimmer van mij zult kunnen ontdoen. Ik ben je vader.

bram U bent een spook. Spoken bestaan alleen voor wie in hen gelooft. Ik hoef maar te besluiten om niet langer in u te geloven om u voorgoed te doen verdwijnen.

Sr. af

bram Ziet u wel, vader? Het werkt. Zoals u tijdens uw leven geobsedeerd was door de gedachte dat u afhankelijk was van mij om voort te leven na uw dood, zo bent u nu na uw dood voor uw bestaan daadwerkelijk van mij afhankelijk geworden. Als ik mijn ogen voor u sluit, bent u er gewoon niet meer... Waar was ik gebleven?... Mijn excuses voor de interruptie... Tot zover het getuigenverhoor... Rest mij, leden van de jury, een laatste overweging op persoonlijke titel, als u mij die toestaat. Ik weet dat ik niet kan rekenen op uw sympathie, maar laat mij u tot mijn verdediging verzekeren dat ik zelf evenmin ooit sympathie heb gekoesterd voor de protagonist die ik geacht werd te zijn volgens het script dat mijn vader voor mij heeft geschreven. Als mijn daden, waarvan u getuige bent geweest, u destructief voorkwamen, geef ik u graag in overweging dat zij waren ingegeven door mijn wens om mij aan mijn rol te ontworstelen en een einde te maken aan het toneelstuk dat ik tegen mijn wil moest opvoeren... Ik heb mijn rol niet liefgehad en wil mij niet langer achter hem verschuilen. Zo mij de eer vergund mocht zijn dat mijn pleidooi u een applaus ontlokt, zou ik het zeer op prijs

stellen als uw bijval niet het personage geldt dat ik tot nu toe heb
getracht te spelen, maar de acteur die ik werkelijk ben.

Bram af

De advocaat, een productie van Toneelgroep Maastricht, ging op 5 maart 2017 in première in Theater aan het Vrijthof in Maastricht.

Spel:

Porgy Franssen

Viktor Griffioen

Hans van Leipsig

Karien Noordhoff

Hans Trentelman

Dries Vanhegen

Rob Stoop (piano)

Regie:

Michel Sluysmans

www.toneelgroepmaastricht.nl

Ilja Leonard Pfeijffer (Rijswijk, 1968) is dichter, classicus en schrijver. Op 13 mei 2014 won hij de Libris Literatuurprijs voor zijn roman *La Superba*. Pfeijffer woont in Genua.

Toneelwerk

Blauwdruk voor een nog beter leven – 2014

Aaamaaaaateemiii! – 2009

Malpensa – 2008

De eeuw van mijn dochter – 2007

